

כב (ג) ויגזרו מקדשי בני ישראל. יזה אל הכהנים שיפצתו מן הקדשים, ואינו מנזבח בקרא
ממנו יהיו פרושים, לכן יוספו המעשרים שציינו מומאחם יהיו פרושים מלמעשה
קדשים, והוא הענין המדובר ממנו אח"כ בפרשה, וכ"ד רבותיו (פסחדרין פ"ג ז') וממנו שמימנו;
אומנם (זבחים ט"ז ז'), יליף לוי ממקרא זה, זר מעבד ממלל את הקדשים ופוסלן, ופירש"י שם
דסיק קרא. ויחזו מקדשי, הכהנים יתקשרו במומאחם מכל קדשים. בני ישראל ולא יתללו. והזרים
אף הם יתזו כדי שלא יתללו, ופירוש זה דחוק מאד. דל"כ אות וי"ו צמנה ולא יתכר; ולולי
דנביו הייתי לומר דללוי אין המקרא מדבר כלל מהעשרת הכהנים ומקדשים ציינו מומאחם, רק
מהעשרת הזר מלעשות עבודה בקדשים, ופירוש. ויחזו מקדשי בני ישראל, בני יהיו פרושים מן
הקדשים, מלחם בני ישראל, מוסב על ויחזו, כמו (הושע ח') לי עמקו אלהי ידענך ישראל,
שמלות ישראל מוסב על לי עמקו, (וכן באפרי י"ז ה'), ויחזו צמני שלמים לה' אותם, מלח אותם
מוסב על חזקו, וכן (לקמן ט"ז), ולא יתללו את קדשי בני ישראל, פי' הרעבין מלח בני מוסב
על ויחזו ויחזלו אותם, ולא יתללו בני ישראל את קדשי. וכן כאן כאלו אמר. ויחזו בני מקדשי,
ואין טענה מומלח מקדשי שהוא נסמך, כי זה הנסמך במקום נסמך, כמו הסוכני צאכלים (שופטים ט'),
יורדי אל אבני צור (ישעיה נ"ד), פלוני שקופים אחרים; והנה לפי המבואר שסימן למאמר
המוסב הוא הציור בפרט טעם המסיק ממנו שלפניו (עמ"ס צמטפסים עד סה ט"ס), גם כאן
מאמר ולא יתללו את שם קדשי שהוא צמחם הוא מאמר מוסב לבאר טעם היותם הזר בקדשים
כדי שלא יתללו, ומאמר אשר הם מקדשים לי מוסב אל זה שלפניו, אם כן מלח מקדשי נסמך
אל אשר הם מקדשים לי, כי כבר מלאנו פנינו מלח אשר, מוקם אשר דבר המלך (אסתר ד'),
מוקם אשר אחרי העלך, מוקם שיפול העץ; ובהשקפה עומק כוונת המקרא אין כאן הסוד הלשון,
כי אשר שהמכוון הזה, שבעל הקרבן עליו אף שהוא הקדשו בכל זאת יהיה פרוש ונבדל מעבודתו,
והיה ראוי לומר ויחזו בני מקדשים, ואמר בלשון קרה ויחזו מקדשי בני, וטעמו שצ"י יהיו
פרושים מקדשי עומן (אזנעזאנדרט פ"ק אישרען הייליגהיימען זאלטן דא זאסנע ישראל'ס זיין),
ומלח צ"י משמח לשלפניו ושלפני פניו, ולפי"ז מלח מקדשי הוא נסמך כמעשהו. והנה לרש"י לרץ
לסרם המקרא. ורע"ס כ' יחזיר זה שלא יחזרו הכהנים שלגודל מעלתם יהיה קדשי העם כחולין
אלהם (כענין ונדרה לחלוד חזו ונדרה לרצ), ואמר ולא יתללו וגו' אשר הם וגו' ל"ל לא יתללו
את שם אחרו הסקדס שישראל מקדשים לי שקראו עליו שם קדש: (ג) אשר יקרב. אין קריבה
זו אלא אכילה והאזכרה המלאכה קדשים במומאחם (רש"י מנחותיו), ומלאכה לשון קריבה שאין טעמו
על הקריבה לזדה כ"א על המעשה המתילד ממנה, כמו כל קרוב אליך (תהלים ל"ג), שטעמו על
מעשה הסמך והנזק, ואזימלך לא קרב אלהי שמכוונו מעשה הקריבה, קרבת ביום אקדחך (איכה ג'),
למעשה העז והיטועה, וכן כאן הקריבה לזדה מאלל היא למעשה המתילד ממנה והיא האכילה:
(ד) בקדשים לא יאכל עד אשר ישרה. כל הפרשה מדבר בחרומו ופירש"י צמער וקדשים
(אג"א) צן ונזרע מוסב דללו צן קרבן הוא, צן מוזרע מוחלט דצני קרבן, צן ז' צל שפי
רציות דללו צן קרבן הוא, צן ז' צל שלם רציות דצני קרבן, כל יאכלו בקדשים, צן קדשי
מחצת צן חרומה צן מעשר עד אשר יסרה, דכן טסרה האמורה בכל אחד מהן, דסבך דצני
קרבן לא יאכלו קדשי מחצת עד אשר הבאת כפרתו, ולאילו הכך דללו צני קרבן כינה לא יאכלו
מעשר עד אשר יסרה בציבילה. וחרומו לא יאכלו עד אשר יסרה בציבילה והעדר שמה; בקדשים
האמור כאן כולל קדשי מחצת חרומה ומעשר, וכן יסרה כולל הסירה הגריבה לכל אחד. לאכילת
קדשי מחצת הסירה היא אשר הבאת כפרה, לאכילת מעשר הסבילה לזדה הוי' טסרה, ולאכילת
חרומו הסבילה וביאת שמה בקדחת טסרה. (פי' יצמות ע"ד ע"ה לתדריי בז' צל שפי רציות
וצמטרע מוסב), ולחנא דפליג עליו בז' צל ג' רציות וצמטרע מוחלט ע"ס ונחום ד"ה דלי
מעד: (ו) ושמאח עד הערב, הכריז מתקפה כיון דקרא הזכיר לו בלחם. שהוא (לרש"י ותיב)
צמח אף יאמר וממנו עד הערב, הלא כל הנוגע צמח מוחל מוצעם ורץ האם שלפני
ושפיעי ע"ס דנכרי. ויגל דמי ייגר לן דקרא דילן נסח אשר הגע צו הוא מאמר כולל הספדים
הקדומים, לומר אשר שפרט הנוגע צמח נסח והאם אשר חלל מומנו ע"ס, והנוגע צמח וצאחם מה,
יחזר לפלג יחד בפקוק זה לתרץ משפט הנומאח וממנו עד הערב, עד שיקפה הא הנוגע בלחם
מה מוחל מומאח שפיעה, כי בלחם קרא דילן הוא מאמר מיוחד לעלמו להורות דבר סדום. ופי'

נפש אשר חגע בו ר"ל חגע בלחוד מן הטמאים הנזכרים במקרא שלמני זה (במזבח מלשון רש"י)
 אדם אחר חגע בלחוד מנוגעי טומאה הנזכרים, דהיינו שנגע בזה שנגע בטמא נפש, שאמר עליו
 חטלה, והנוגע בכל טמא נפש, טמא נפש הוא כלי שנגע בזה, שהוא אבי אבות הטומאה, וכלי
 אחר נגע בכלי זה שהם טמאים טומאה שבעה, ואם אדם נגע בכלי שני זה אינו טמא רק טומאה
 ערב, על זה אמר בקרא ד"ל נפש אשר חגע בו וטמאה עד הערב, וכן נפש אשר חגע בזה שנגע
 בלחוד מזה, שאין המדובר רק בשני בני אדם, הראשון שנגע בזה והשני שנגע בראשון, וספיר
 אחר על זה וטמאה עד הערב, ואשמועינן קרא שגם בשני הנוגע בטמא מזה די לו בהערב שמה,
 וגם הסלישי לנוגע בטמא מזה לריך הערב שמה, (ע"י פ"ק דאהלות מ"ג), והחזון בלשון והנוגע
 בכל טמא נפש, שלא הזכיר בו מלה אים כבאחרונה דבכלי שנגע בכלי מייירי, ע"י רמב"ם פ"ה
 ממומחא מ"ה ה"ג: (ז) ובא השמש וטהר, לרבותינו שפירשו וטהר טהר יומא יהיה לשון טהור
 כמו וכי יטהר הזו מזבו (לעיל ט"ז י"ג), שענינו הספק והסרה (ע"ש רש"י), דומה לזה פ"י
 רבותינו (מ"ק ט"ז ד'), אחרי טהרתו ר"ל אחרי פרישתו, והיינו שפסק וסר לגמרי השומע מעל
 האופק והוא לאח הכוכבים, ואחר כשד"ל יש שני מיני עמיד נבדלים זה מזה בלירחם, זה למחם
 כשיהיה שם מקום לז"ו, המין האחד הוא המוסף לעמיד ע"י ז"ו שנגאשו, כגון ופקד, והמין
 השני הוא זמן העמיד עם ז"ו בלתי מהפכת כמו ופקד, הראשון הוא עמיד מוחלט, והשני לשון
 זוי, דבר אל כל בני ישיבתי ויטנו הוא זוי לא עמיד, וטנו אליך והורו את שמך הוא עמיד לא
 זוי, ונלחם בנו ועלה מן הארץ עמיד, כך הפה את צריכת את צעא תלך ישראל ויעלה מעלי
 הוא זוי, ויורה על החשוקה שיעלה לא על הצטחון שצאמה יעלה, וכן האנשים האלה שומעים הם
 לחמו וישנו בלחץ ויטמרו אותה, כך היה חשוקתו לא שיהיה הוא צמח שיאחזו האנשים לשפת
 אחס, וכן ויתן לך האלקים ויטמרו לך לאומים ויפדך ויבדך, וכן ויבדך אתכם כאשר דבר לכם
 כולם לשון חפלה, וכן עלה אל חלקיהו הכהן הגדול ויתן את הכסף, ויטמרו על יד עושי המלאכה,
 ויטמו אותם לעושי המלאכה, כל אלה לזוי, וגם במדבר צעדו מלאכו עמיד בז"ו וגם שם הוא
 מורה על הרצון ולא על העמיד מוחלט, כגון ואקחה פת לחם הטעם עם לא תעצרו מזה הנה
 בלבי לקחת פת לחם, וכן הכרו עלי מחד מהר ומתן וחתנה אם תקצצו עלי אתן, וכן ונשלחה
 וגרסה, ע"פ הכלל הזה יפה יוצן מאמר רבותינו צריש ברכות איך לימא קרא ויטהר, ופי' רש"י
 ח"כ דהאי וטהר, לשון זוי הוא לימא קרא ויטהר מאי וטהר, ראה איך ידעו חכמות הלשון,
 וז"ל (יבמות ע"ה) צמים יוצא וטמא עד הערב וטהר (ויקרא י"א כ"ט), שענינו וטמא וטהר
 כאחד, לאחר הטבילה טמא לתרומה עד שיעריב שמשו וטהרו מיד לחולץ ולמעשר, ופירש"י מדלא
 כתיב ויטהר משמע דמעיקרא קאי קודם הערב שמש, (ועומק ריש ברכות), וכלל דרשת רבותינו
 בזה ובכיוולא זו נראה שהם מייסדים על שני תמונות העמידים הנאים במאמר אחד כמו שכתב
 מר"ל עדיל והוא זה, הנה על זמן העמיד הונה בלשון הקודש שני משקלים, משקל אחד הוא
 אחתי והוא חפצל יעלה, ועוד משקל אחד אינו נעלם אבל הוא המוסף מעבר לעמיד ע"י ז"ו
 שואית, כמו ועשית כל מלאכתך, וזכרת כי עבד היית, והנה הפעולה הנחלת על זמן העמיד, יש
 במשמעותה שני פנים, האחד עמיד המרבה לו המודיע, והשני עמיד המורה, המרבה כשהמדבר
 אומר לחברו יש לך רשות לעשות כן בזמן העמיד, כמו ששת ימים תעבד (דברים ה'), ואת אחיך
 תעבד (בראשית כ"ז) עמיד המודיע, אבל את וגר ואחיו תעבד (דברים ו') הוא עמיד המורה,
 ועד"ז עלונו פעם לאחר ששת ימים תעשה מעשיך וגר' (שמות כ"ג) והוא עמיד המרבה, ופעם
 לאחר גדלים תעשה לך (דברים כ"ב) הוא עמיד מורה; ומזה נכל משלוקת בין המלאכה במאמר
 לעולם בזה מעצרו (ויקרא כ"ה), ואחרי (סוטה ג') לעולם בזה מעצרו רשות, ר"ע אומר מורה,
 ע"כ. ספק נא ענין ומראה כי יש צמיד המוסף מעבר לעמיד הנא אחר העמיד הקודם לו שני
 צמידות (כמעט הפוכות) צמידה אחת מה שראוי שיטמרה עם העמיד הקודמו, שהי טמא וז"ו
 שואית, והוראת הו"ו ומשמעותה הוא המצור וההיקש, אולם צמידה אחת מתנגדת יש בזה, שפעל
 המאמר שניה תמונת זה העמיד מתמונת העמיד הקודם, כי אלו היה דעתו להורות שזוי גמור
 באלה הפעלים, הו"ל להשתמש בצינים בתמונת העמיד האמתי לא צמיד המוסף, ונלי ספק כי
 השמות ההזרה וחלוק בלשון מורה איזה ענין מתחלף לזה שהיה כבר, ובעצור זה חמול לחכמינו
 ז"ל (בסוד אלוה עליהם) שדרשו בזה שני לדרי האפשר בהעמדת הכוונה, כמאמר כי חלה מעור
 שאלך וגר, ומדלת מעצור לו וגר, מפרשי הפסע מ" לעמיד המרבה (ובלשון התבוננת) כאלו כתיב
 האם תעשה זאת שחמול מעצור וגר, והיינו כי כן יומאך למאמר כי חלה הקודמו שהוא עמיד
 המרבה בלי ספק, וזה אחריו פעל ומדלת צמידו וז"ו המעשה מדותיהם ועושהו גם כן לעמיד
 ולתורה כראשון, אמנם רבותינו ז"ל בעלי הדת העמיקו וראו כי התורה שניתנה בזה התמונות,
 ולא

[illegible]

לפניו ימים אחדים יצאנו לארץ מצרים ונעצקנו מן הקדש בלחמנו כמו (כאמ' טו).
 שנת ימים אחדים מלח וזיוס סביבתי עזרת לה' לא תפסו מלחמה, דמלות וזיוס סביבתי נעצקנו
 גם על שנת ימים אחדים וזיוס סביבתי עזרת לה' לא תפסו מלחמה, דמלות וזיוס סביבתי נעצקנו
 לפנים להסיר על האללכה זיוס סביבתי (כעמ"ס הרמב"ם), וכן למעלה (כאמ' ירד) ונגדיו לא
 יפסדו ועל כל נפשות מה לא יצא לרמזין ועל כל נפשות מה נעצקנו לפסדו לא יפסדו ולא יפסדו
 על כל נפשות מה, ולא יצא עליו, וכן והמזקת זו (בסר כ"ה) שיהא אחד לחמנו ונעצקנו לפסדו
 ולחמנו, יצאנו צרכין, ככה מלת וילד ביתו יצאנו לארץ, וכלו אחד קצין כפסו הוא יאכל זו
 וילד ביתו יאכל זו, ואחר כך אחד הם יאכלו, זה מוכן על שניהם על קצין כפסו ועל ילד
 ביתו, ומלת יאכלו הוא פעל תפסד, כלומר שנים האלו קצין הכסף וילד הבית לא לזד שסם
 מותרים לאכול בתרומה, כי גם גורמים ותפסדים לאחרים שאכלת התרומה חסיה מותרת להם;
 חסו לרבותי שילמדונו (יבמות ס"ו ס"ז), ילד מאכל שאינו ילד חסו מאכל, ופירש' שם סם
 יאכלו בלחמנו קרי צי יאכלו, ע"ש. ואין כוונתם לטעם הקריאה כ"ל לטעם המדון שלא נפרש מלת
 יאכלו לפעל עממי (ועלכפמטסאסטיקטי), רק לפעולה תפסד (עמ"ס בבבא מציעא נ"ה הלכה א').
 כי לרבותי שם, זה ישרא' הגיעה לכתן ומה והגיסה ונעצקת אין נעצקת כח להאכליה, כי
 הילד מאכל ולא שאינו ילד, וכן עזר על כהן לא לזד שיהא מותר לאכול בתרומה מעצם קצין
 כפסו גם הוא מאכל לאחרים, שחם העזר קנה עזר מאכל גם את העזר בתרומה; והרמז (בס"ט)
 מצינו (ע"ה) שחר לו דרך אחרת זאת: (יד) ויסף חמשייתו עליו. ראוי היה להקדים תפלוני
 סקן לתפלוני הסומא וכלומר (יקרא ה' טו). את אשר פסד מן הקדש ישלם ואת תפלוניו יוסף
 עליו, וי"ל דלכו אחד קדש, ונתן לכהן את הקדש ויסף חמשייתו עליו, היה מעצם שניהם הסומא
 וסקן היו נתינים דוקא להכהן שהתרומה שלו, ובאמת חסו כן כדתן (תרומות ט"ז מ"ג), האוכל
 תרומה שוגג משלם קדש לזבולין והסומא לכל מי שיראה (וכ"ס הרמב"ם), לכן הקדישם תורה
 תפלוני הסומא ואחרת תפלוני סקן לומר, ונתן לכהן את הקדש, לאריות שהסקן לזד הוא שניהם
 לכהן צבל התרומה האכלת; והנה לשון, ונתן לכהן את הקדש, פי' ישלם לכהן את התרומה
 האכלת, כי קדש כלן תרומה צבם קדש, ואינו כי יאכל קדש צבגה והוא תרומה; ומלתן העקל
 דע ג"כ שהתפלוני יהיה קדש דוגמה האכל שיהיה קדש, הספיד לכהן דבר שהיה קדש לכן יחזיר
 לו דבר שראוי לחול עליו שם קדש, דלמחר (ב"מ יד), תרומה אינה מתחלמת חלל מן הסולין
 כלומר ד' האוכל תרומה צבגה חסו משלם מעות חלל פירות שולין מתקנים שהיה חסו וממנו תרומות
 ומעשרות; וכמו שדע ממשמעותי דקדש שהתפלוני לריכס להיות דוגמה האכל לענין קדושה,
 ככה דע שדריך להיות דוגמה האכל לענין חמין, כדעת רש"י (תרומות כס"ז) שאמר אין תפלוני
 חלל חמין על מינו דמתי. ונתן לכהן את הקדש, קדש שאל; וראיתי לרמזין שכתב ח"ל. ע"ש
 הכתוב כי יאכל קדש ויסף חמשייתו על הקדש שהוא ונתן לכהן את הקדש הוא שיהא סקן
 והסומא, מפני שקראו קדש למדני שיהא נעשה בתרומה דבר הראוי לכן, חסו הכהן כפסו
 ומדעו, וכ"כ ר"א ונתן לכהן את הקדש עמנו מן הקדש, או שהיה מלת ונתן מושכת עמנו
 ואחרת עמנו, וכן הוא אומר ויסף חמשייתו עליו ונתן לכהן את הקדש, ולפי דעתי אין טרד צבגה
 מלת עליו, ע"ד. דעו מנזרת דמלת את הקדש חסו סחר על התרומה האכלת רק על תפלוני
 הסקן וקראו הכתוב קדש לפי שנגעו תרומה, וכ"כ רש"י (שם ב"מ), התפלוני נעשים תרומה
 כדכתיב זו את הקדש מה שהוא נותן לו קדש, ע"ש. ואני צבר ולא אדע דעת הקדושים האלה,
 העל זה יאמר רמזין שהוא כפסו ומדעו, והנהו הוא כל דורכי מלכיה הפסד ידו שעלה את
 הקדש מוכן על התרומה האכלת ולא על תפלוני הסקן, ועי' (פסחים ל"ב) דלמרי ונתן לכהן
 את הקדש דבר הראוי להיות קדש פרט לאוכל תרומה מן פסח שפסד מן התפלוני, ופירש' שם
 את הקדש משמע את הקדש שאל חלל ראו להיות קדש היה שכתבשלו דוגמתן יא' שם קדש
 חל עליו, פרט לאוכל תרומה מן פסח שכתבשלו דוגמתן אין שם קדש חל עליו, וכ"כ חס' שם
 פירות הסקן משמע פירות לו דבר ראו להיות קדש כמו שאל ואם כן מה שאל צעין דבר ראו
 להיות קדש וכו', ע"ש. ועי' פסחים ע"ב חס' חס' הוא; וממה דלמחר רש"י ונתן לכהן את הקדש
 קדש שאל וכו' דל רמזין, ונראה צעליל פירוש דקדש כמ"ס, וכן מ"ס רמזין ונתן לכהן
 את הקדש הוא שיהא סקן והסומא, אין זה כמדע רבותי דמזכר להדי' צמח' שהסקן לזד
 הוא שניהם לכהן צעליל חלל הסומא לכל מי שיראה. והנה על לשון רש"י שכתב ונתן לכהן את
 הקדש דבר הראוי להיות קדש שאינו טורע לו מעות חלל פירות של חולין והם נעשים תרומה,
 ע"כ. כתב הרמ"ם ח"ל ב"כ חלל חס' חלל חס' דל דלמחר תפלוני חמין על שאינו מינו חלל ונתן לכהן
 את הקדש, הראוי להיות קדש, ולא כר"ע דלמחר ונתן לכהן מההוא קדש דלכל היינו מאוחר חמין

גורו ולא מומין על שאינו מיט, וזה שלא דעמו חוטו על הקרן מעטו למעלי דכתיב ציה ויסק ממיטתו שמינין דעל הקרן קמיירי כאלו אמר מיתן הקרן ויסיק עליו גם הסומע ומה ת"ל ונתן לכהן את הקדש, ע"כ שלא צא אלא לפר כדלית ליה, עכ"ד. גם ציה אינו מציין למה הסב דעת רש"י ציה לדעת ר"א דת"כ דלית הכתוב בוטח, ובאמת יסור דברי רש"י הוא מתלמודא דין (צ"ע כ"ד) צאין מולק, גם מה זה דסקי להר"ס לפרט פלוגתא דר"א ור"ע צפירושא דקרא צפירושא דסוקא ולבולא הקרא מפסטי, והדברים נכונים מאד ע"ד הפסג וכו' שכתבנו. ודע דאח"כ קרא, ויסק ממיטתו. אמרי צלמוד (צ"ע כ"ד) שמשלם סומע וסומע דסומע, שאלס נתן הקרן והסומע מן הסולין כמשפטו וסור ואכל אותו הסומע משלם אותו וסומעו, דמשלועין נעשו תרועה, וילמי לם דסקלין לוא"ו דויסק וסדין לם על ממיטתו דגורעין דורעין, ע"ס רש"י שכתב דלא הוי אלא רחם פורחא. וע"כ דרשנא גמורה לא הוי שלא מלאנו דהמתן דדרכי הלפון שאלס ווא"ו של מלה זו שמשע למתנע מלה שלאחריה ועי"ז יספגה היסוד לרבים, עתום פסגה דין ד' צ"י דיה לפעשה, אבל עיקר ענין סומע על סומע ידעין מלאחר קרא (ויקרא ה') וממשיטיו צלפון רבים, ומה ידעין גם צמא מקומות דלית צור רחם פורחא, ולכן הרמב"ם צ"י למשנה (דתרומות פ"ה), לא הביא סך דרשא דגורעין וממשיטין דורעין רק סך קרא דויקרא, וע"ס צמייט ופגרי יהושע צצ"י: חפשיחו. פליגי צו מלא (צ"ע כ"ד), איכא מ"ד שמיטתו סומעו של קרן והוא סומע מלגו, על סורי פשרים זה מומין ארבע שנים סומעו של קרן, ולחיד מ"ד שמיטתו סיהא הוא וסומעו שמיטתו והוא סומע מלגו, על ארבעה רבעים עומין הממיטת מן הסור דהוי לפשרים זה שמיטתו זה. דלם כי למלת שמיטת ים פי שנים צהורא, או שהוא סם למספר סדורי כמו וצמנה הממשיט (דלם ס"פסג), או שהוא מספר חלקי כמו וצמנה הממשיט למרעה וארבע הידות יהיה לם, והוא חלק אחד מממשה (דען ס"פסגן סיייל), וצמא פליגי, מאן דלית ליה סומע מלגו, יפרט מלת שמיטתו למספר חלקי, ואינו כותב אלא סומע אחד מן הקרן, ומאן דליל סומע מלגו יפרט שמיטתו למספר סדורי ואינו כותב אלא רבעי של קרן והוא נעשה ממיטת לארבעה רבעיות הקרן, ואפסק ההכחא כמ"ד סומע מלגו; אמנם לדעת זו ווא"ו הכני דממשיטו קשה, כי זה יורה שסוראמו מספר חלקי והוא מלגו, והייתי יכול לומר שזורה ווא"ו הכני שהסומע יהיה מורק אל הקרן צכל עניניו, שאינו משלם אלא סולין מחוקקים וכדומה לזה, לולי שכבר למדנו דרבותיו ממלת עליו: (פ"ו) ולא יחללו. לא יסגו מנהג סולין צעכל, שהקדשים צבו (התרומה והמעשרות) עמידים להרים ממנו, והאוכל כותב מן הסבל קודם שהרימו ממנו קדשים צבו, (תרומה ומעשר) מייצ מיתה צדי שמים. על זה אמר והסורא חותם עון אשמה, הכי מפרשהו דרבותיו (פסגה דין פ"ה ח') ואמרו כלן צפסגה והסורא חותם עון אשמה מלמד שאף על הסבל מייצין מיתה, וכפי הרמב"ם צמורו פ"י מואכלות חסורות וצמ"ע צלו פי ק"ג, וכ"כ הרמב"ם צמינך. וע"ס המקרא דברים שהם עמידים להרים חותם להסם לא יעשו חותם פסג, לאכול חותם צעכלס, ויתכן לני שאלהה אכילת סבל היא גם לכהנים, דאף על גב שמוצרים בתרומה ענמה, מכל מקום מחהרים על הסבל, לכן אמר קרא ולא יסללו צלפון רבים, והמיתה על רש"י ורמב"ן שפירשו המקרא דדרכים אחרים: (פ"ו) עון אשמה. ח"ת עין וסדין, הסיק את וי צמלת אשמה, וינעית חובי אשמותיהן, ולמיט צויקרא צועשו אמת מכל מלת ה' אשר לא תעשה ואשמו, שומלת אשם הוא ענין שמיטתו וסדין שמיטתו הגשם והוא צמלמו ענין הכרת האומר אלל הפשטות, יע"ס. היה כ"ל לומר שומלת עון כלן ענינו כמו מנה עון על עונם (הכלים כ"ט) וסעונו עונם שמיטת, ויהיה תרגום עון אשמה (פסגה דממשיטתסג) והוא צמלמו עונם הכרת המוחזק למעלה (פ"ג) צאולל תרומה צמולת הגוף. ואונקלם שתרם עין וסדין, כדא דעתו דצמלל יסנם שני מינים עונשים, כדעת הרמב"ם (פ"י מוא"ה הי"ט) דצמלל הסבל לתרומה גדולה או לתרומה מעשר ים צו עונם מיתה צדי שמים, והסבל למעשר שני או למעשר שני ים צו עונם מלקות לא מיתה, וכ"כ הרמב"ם דלא כתוב (יבמות פ"ד ד"ה ח' מהסם) לכן סדין הכחוד חרי מיני עונשין עון ואשמה: באבלם את קרשיהם. אונקלם וי"ע תרגמו צמילתו צמולתו ים קודשיו, הסיקו מיתה על לשון המקרא, ולכדונו דצמילת סבל קרא משמע חין לורך לתוספות, כי הודיע הכחוד ציה שם איסור אכילת הסבל גם על הכהנים, אף שצמילתם התרומה ותרומה מעשר מטה קעצדו, מ"ע צעורם צעכלס מעורבים עם הסולין לא לצד שאין ציה קיום מטה אף גם איסורא קעצדו, שהם מאללי את הקדש, כלומר שמיטתו מנהג סול דבר שהוא קדש, ודומה ציה לצמלת האוכל פת קיבר שמועצב צו הסדין והמורקן הקמח והסולת, מה יורה שאין הסולת חסונה צעניו עד שיערית להפרישה ממה דברע מני, ולמלא צמנו יאכלנו עם הפסולת, והפסולת חסונה צעניו כהסולת, ואפסר דשמיטו טפי להיותו חסונה צממותו על הסולת, ככה הכין שאינו מומין מלאכל את התרומה עד אשר שהפסר וסלה קדושה עלה בקיים המורה

המזבח זה, אבל ימנע לאכלה בצננה, יורה שאין דעתו על חיות הנאכל רק על הכמות למלא כריסו ואין לך ציון קדש וחולו יתור מה, ודע דעל מה שחרגם חונקלם צמיכלהון כפואצא כחז רש"י שלא לזרך חרגם כן, ונאמנה דעת חונקלם החכר בתלמוד (תמורה ג' א') גבי טומאה כתיב בני ישראל ולא יחללו: (כא) כל מום לא יהיה בו, כלומר שלא יעשה צנחמה שיהיה קדושה למזבח שום פגמה או שזר שיעכלנה להקדשה. אמרו רבותינו קרי לא יהיה בו, ולשון פסוק כל מום לא יהיה בו אל תחן בו מום (לשון החטך), כבר אורנו המשכילים ז"ל שמדבר רבותינו לומר לשון אל תקרא על חלוק המזבן אף שאין ציניהם חלוק הקריאה, כאמנם בפסרי אל תקרא ולא נס לימה אלא ולא נס לימה, והכוונה שצנע"י העבר והצנינוי שוים בנקודת קמ"ץ, ונס הוא מנע"י ים למרעו לשון עבר ולשון הים, לזה אח"ל אל תהי קורא ולא נס לימה ר"ל לשעבר, אלא ולא נס לימה עכשיו ר"ל שהוא צנינוי, וב"ל (בעירובין ט"ו), אל תקרא ממנו אלא ממנו כביכול צ"ה, ע"ס. כוונתם אל תפגע בכו"ט, לרבי מדברים בעדם אלא לנכסח, ולזה אמרם כאן קרי לא יהיה בו ר"ל שהמזבח כחילו היה כתוב יהיה, כי כבר ראינו פעלים עומדים יפעלו ליואלים, וכמ"ס ע"פ כי שעת ימים עשה ה', ע"ס. וגם לפעמים אומר את האדם על הדבר, ולפעמים אומר את הדבר על האדם, כמ"ס ע"ס כל מלאכה לא יעשה (שמות י"ב ט"ו): (כב) יב"ל. הוא מין בשר צלוי המונח על העור (ווארלען) ואינו שומא הנזכר בתלמוד שהוא גם כן (ווארלען) המונח על העור, שצער המונח אינו צלוי אבל הוא צריא כשאר הנזכר ופוסל רק בנשים ובהנים אם יש זה צינע, ואינו יבול הנזכר במקרא שהוא צלוי ופוסל גם בצנחמה משום מום לענין קרבן; או שנקרא יבול ע"ס פסוק שעתיד להבול ולבול מעל העור, כנבול עלה מן הגפן והוא מום עובר ואפשר לחטקו, כמו שאמרו ומחטקין יבול במקדש, אלא שכל זמן שישו על העור הוא מום (רש"י): (כג) נדרה תעשה אותו. לבדק הבית, ולכדו למזבח לא ירעה, איזה הקדש צא לנרות היו אומר זה הקדש המזבח (רש"י מתיב ורש"י תמורה), פירשו רש"י דקרא בנדרה לבדק הבית, מכלל אומר נדרה תקריב אותו כלשון הבא בכל ה', אבל אומר תעשה אותו כלי תעשה אהה ממנו כל אשר חמלא ידך לעשות בכתך (ע"י רמב"ן), ולשון תעשה יורה גם כן על האורח והשמות כמו (ש"א ח') ואח עבדיכם יקח ועשה למלאכתו (פערוענדען, געצרויכען), וכיון שפי' הכתוב להחיר לבדק הבית את הנדרה כש"כ הנדר, כי אם מותר להפריש לכתחלה בעל מום ולומר הרי זו לבדק הבית אף שהוא דרך ציון, כש"כ הנדר בשאמר הרי עלי שור לבדק הבית וצנחו להשלים נדרו שאין צעדרו רק בעלת מום ואין ידו משגת לקנות מן השוק ואינו עושה דרך ציון כש"כ שומא לבדק הבית, וכן בסיפא דקרא שמדבר בהקדש למזבח הבא לנרות, כיון שאמר בו את הנדר באמרו, לנדר לא ירעה, כש"כ הנדרה שעושה מעשה הציון צידים בשעה שמקרישו (רבי); ובזה פרה חלומה הראש מעל רש"י שהבין מדבריו נדרה דוקא לבדק הבית ונדר דוקא למזבח, וזה הפך דעת רבותינו בת"כ ובתלמוד, ולפי המזנאר פירוש רש"י מוכיח עם דעת רבותינו, ולשון המקרא מיושב על מוכרו היטב, וראיתי לרמב"ן שרואה לתקן ישוב לשון המקרא ולומר דכולה קרא בהקדש לבדק הבית לבד מדבר, שכתב ויתכן שאמר כי שור ושה שרוע וקלוע מותר לעשותו נדרה לומר הרי זה, אבל אם נדר הרי עלי שור או שה אם יצאנו משחת לא ירעה לו ואינו פסור מנדרו אף שאין בו היקף להקדש, וכ"כ הרמב"ם צ"ח, ולא הצנינוי דק"ל שהמקדש חמים לבדק הבית עובר בשעה ול"ת, אם כן נדרה פסול הרי עלי שור או שה כיון שלא יוכל להשלים נדרו בתמיים, בזה ישלים לו נדרו אם לא נמשחת, גם מלת לא ירעה אין לו מקום לפי כי יורה צנינא דקדשנות על רגלי הכפרה: נדרה תעשה אותו. לבדק הבית, ולכדו, למזבח (רש"י) ואם תאמר למה כנה הכתוב לקדשי דק הבית בשם נדרה ולקדשי מזבח בשם נדר, והלא בכל אחד מהם נופל נדרה ונדר דנקדשי צה"י אם אומר יהא זה לצה"י דהוי נדרה או אם אומר הרי עלי להביא כך וכך לצה"י דהוי נדר שניהם מותרין אף שהם בעלי מומין מפני שהם קדושת דמים שמתכרין ודמיהם לזכר הבית, ונקדשי מזבח כמי צין אם אומר הרי זו עולה צין אם אומר הרי עלי עולה שהאחד מהם נדר והאחד נדרה שניהם חסורין מפני שאין בעלי מומין קרבין למזבח, כבר חירץ הרמב"ן כי צעור שרוב הנדרות לצה"י כמו שאמר נמשכן כל נדיב לב הביאו, ובמקדש ציושר לב התנדבתי, והרבה מקלות כמו אלה, והענין מפני שאין צענין דק הבית חיוז רק נדרה נפש, לפיכך כל מקום שזכיר נדרה פסול היא לבדק הבית עד שיפגע בו לעולה או לזבח שלמים, והנדר יאמר פסול נקדשי מזבח נדרה ל' אשלים עלי חלתי נדריך, ונכון הוא (רא"ס). ותבלין לדבריו הפעמיים, דברי הר"ן (נדרים ט') נדר פירשו נדר שאינו צא לגמרי בנדרה הלז, ונדרה פירשו מה שהאדם נדר יתור בנדרה נפשו ושמעו יתור רגליו, ומש"ה אמר' נדרה הוא הרי עלי לפי שאינו מתנדר לגמרי כיון שלא הפרישו עכשיו, ונדרה הוא באומר הרי זו, לפי שמתנדר ונדרו יתור רגליו, וכיון שזה פירושם של

מדר ומדנה, אף כזמר, אף על פי שאין הגדר של חירות אלא צענין אחד, מי שסכונה שלו
 רחיה יותר קרי חירותו נדנה, ומי שאינה רחיה כ"כ קרי נדר, ע"ס. ח"ל רש"א צמידותיו סס,
 הרשעים אפי' כשחומרים הרי זו עולה או שלמים דקרינן ליה נדנה, הם אינם עושים כן לכוונה
 נדנה גמורה אלא ליראה טעם שקדם להם, הרי זו כנדר. ונכשרים נמי אף על פי שגורדין כזמר,
 שאי אפשר לחירות בלא נדר, אפי"ה לא מקרי נדר אלא נדנה לפי שאינם מתכוונים לגדור ומחמת
 פיהם טעם אלא לנדנה גמורה כדי שיתמיינו קרבן או לגדור בפני ירשם. ונכסי מתחיל לן הא
 דחמרינן שגורדין על הגרם בדרך שפסח יעקב שנאמר וידר יעקב נדר, לפי שאותו נדר אינו נדר
 גמור אלא נדנה והוראה, ע"כ. למדנו מדבריהם שאין הלשון הוא המבדיל הפיקרי בין נדר לנדנה,
 רק הלכך והכוונה הוא המבדיל צניינים, דכל שאין כוונתו רחיה זו לגמרי אף שאומר הרי זו מקרי
 נדר בלתי, וכשכוונתו רחיה לגמרי אף כשאומר הרי עלי מקרי נדנה בלתי, לפי"ז רוב קדשי
 מזהם אין הכוונה רחיה זו כ"כ כמו בקדשי נדר הבית, כי אף שכוונה רחיה לגמרי יאמר הרי
 זו עולה, מ"מ כיון שהעולה מופרת על עשה ועל ל"ח הגל"ע, והוא ליה כנסה הגורמת לנדנהו.
 ונשלמים אף שכוונתו רחיה זו לגמרי, מכל מקום אין כל נדנהו לנדנהו לנדנה עולה, כי גם גופו
 נהנה מנשר השלמים אחר הקדשת האומרים, וכנסה תכליתית לנדנהו, אף שאין כוונתו לזה. וכל
 זה אינו בקדשי נדר הבית, שאין כאן ריש כנסה גורמת ולא תכליתית, וכל מה שהקדים לנדנה
 עולה, וגם כשיאמר הרי עלי, אם הוא מתנדב לב גמור, רק שאין ידו מושגת לחם מיד, מקרי
 נדנה בלתי, וגם הקדש דמיים קראו הכתוב קרבן (מטות ל"א כ') ונקרב את קרבן ה'. הנה מובחר
 כי הניחן לבדק הבית רובו ראוי להקדש בלתי נדנה, והניחן לקדשי מזהם רובו ראוי להקדש
 בלתי נדר, וכשאמר הכתוב נדנה תעשה אותו טעמו לנדנה שהיה והרגיל בו לנדנה אליו מותר,
 והיינו לבדק הבית. אבל לנדנה כלומר שהיה והרגיל בו לנדנה אליו, והיינו קדשי מזהם. וכל
 מקום דרך הנוקדמות לנדנה זהו והרגיל. יא לא לנו ביאור המקרא על פסוקים מכוון עם דעת רבותינו:
 (כח) וישור ואו שזה, שם שור נדרף עם שם נדר, ושהיה שמות מין בהמה גסה בין זכר בין
 נקבה, וכן שם זה נדרף עם שם לזן, ושהיה שמות מין בהמה דקה בין זכר בין נקבה, נאמר
 (ויקרא ח' י"ד), ואם מן הזאב קרבנו מן הכשבים או מן העזים לעולה זכר וגו', ואמר ותלדנה
 הזאב, ואמר שם חמשים זכר מן הכשבים ומן העזים, (שמות י"ג), וכן על הנקבה (ירמיה כ') שם
 שוריה, וזה אחת מן הזאב (יחזקאל מ"ה), וכן שם נדר על מין זכר, כמו (ויקרא ח' ג') אם
 עולה קרבנו מן הנקבה זכר, וכן על הנקבה הנקבה היו מורשות (איוב ח' י"ד), והזאב והנדר עלות
 עלי (נבאשית ל"ג), ותרגמו מיניקתא, וע"ס נבאש"ע; ולהשתנות הוראת ארבעה שמות האלה יצאו
 זה חתם זה, כאמרו חכמינו נדר יטלם חתם השור וארבע לזן חתם השם, וזה יחל לן דעת קלה
 ומפסדים האומרים על שור עבר ולא יעביל תשלט פתחו ולא תשכל (איוב כ'), דשם שורו דרישיה
 דקרא הוא כפל שם פתחו דקיפיה, דשם שור הונח על כלל המין בין זכר בין נקבה כמו שם נדר,
 ואמר (נמדנני י"ח) כבור שור צמקום כבור פרה, וכן פטר חמור (צא י"ג) הזכיר שם זכר חמור
 צמקום אחין נקבה. ואמר (ש"צ י"ט) ארבעה לי החמור וארכיו עלי. ולכן לא תרגם אונקלוס פה
 שור או שם חור או אימר בלשון זכר כ"א תורחא או שיחא שניהם בלשון נקבה, וכפי המקורב דלין
 אותו וזהו צד נוסף אלא צמקום, והוא מקביל גם כן עם משפט הלשון כאמור. ונשם הפסיקתא
 מלאכי דשור משמע פרה, ורבותינו גם כן לא דקדקו בלשונם (פ"ג דר"ה), באמנם שופר של פרה
 פסול, ובגמרא שם מיייתי מדכתיב כבור שורו, ע"ס. והוא מטעם המכר, ולמד מנעלי הלשון
 האחרונים שור צמקום שור (נדרים שורים) ודומה למלת שור בהתלשמות הוי"ו צניית, והוראתו כל
 מין ולר בהמה המצטרף רחם אמו צנייתא (ד"א הערפ"ק ג' בעצמאכטע, טהירישע פ"רובט), וכולל
 גם העגל והעז, והראה דומתו בלשון ערבי, עמ"ס צמקעים בלא תשכל ג"ד. ודע נהי שאין
 איסור אותו וזהו צד נוסף אלא צמקום, היינו לענין חיוב מלקות, אבל איסורא מיהא איכא באז
 ובנו, לדעת רמב"ם ורמב"ם רמב"ם ורש"א ורוב הפוסקים קמאי ובתראי, וכלל כלו בלשון המקרא:
 (כט) לרצוננו תובחנו. תחת זנייתחם הזהו שחא לרצון להם ומחו הרצון ציוס הסוא יאכל,
 כאלו אמר כחצמקום תזנו אותו על מנת שציוס הסוא יאכל שלא תותירו ממנו עד בוקר ואז
 יעלה להם לרצון, ולא צא הכתוב כאן אלא להזהיר שחא שחיה ע"מ כן שחא לקצוץ לה אכלה
 ככר כתיב (ל' ז' ט"ו) ובשר זבח חודת שלמים ציוס הסוא יאכל לא יניח ממנו עד בקר (רש"י
 ומה"כ ועי' רמב"ם), והנה כ"א אליבא דר"י אמר (זבחים ל"ו) תרי קראי כתיבי בנותר כתוב אחד
 חומר לא תותירו ממנו עד בוקר וכתוב אחד חומר לא יניח ממנו עד בוקר אם אינו ענין להביא תבוא
 ענין למחשבת הנות. לפי"ז הכך תרי לאוי לא תותירו ולא יניח האומרים בתורה תחריבוהו ואזכרה
 שלא תחא השמיטה על מנת כן, לא תותירו שלא ישקוט ע"מ לאכלו או להקטירו סוף לזמנו, ולא
 יניח

כג (ב) מקראי קדש. ומעשרי קדש כח אונקלס ויצי, המציין כי כונתם שהם מלפניו אטר יקרא אחסר באחרית הימים לטוב מאדוע, והנכוון כי כל יום שילמדו הימים

[illegible]

אלה מעט מוצייר ואחר הרגל גדול, וכיצד דומן מציאות האדם הזה ענינו, אני אומר שהוא למטה מן הכניאים, ר"ל שיטתם כמות נפשו כולם וישים תכליתם אהבת השי' לבד לעבוד עצמו ונקדם ולא יעשה מעשה קטן או גדול רק כשהפועל הוא מציא למעלה או למטה שמוציא למעלה, ויחשוב ויסתכל בכל פועל ותנועה אם יצא אל התכלית האמתי הלזה ולא יעשה, ע"ש דבריו; הנה ליוקר המעלה הזאת ולגדול קושי השגחה, נלטינו להסתכל בהשגחה לכל הפחות בשגחות וצומעדים המיוחסים להיוחסיו בהם פנויים מכל עסקי העולם ועניני חול, לשום דבר נגד עינינו להחנה דרך הקדם הלא לקדם עצמנו בדברים האחרים, ועזא מקראי קדם לדעת רבותיו, ולפי' טעם מקרא קדם (אויטרוף לר הייליגונג), כאלו הגעם קורא צקול אל כמות הפנימית לאמר. כלנו יחד נלכה דרך הקדם, כלנו כאחד נהיה נכונים לעבודת הקדם, כלנו נתעלה למעלות הקדם. — והנה הא דילמי נתלמדא דין (שבת ק"ג) מקרא דכניאים, וכדעתו שלא יבא מלבושך של שבת כמלבושך של חול, ואמר (ט"ז ק"ט), כדברו ליה"כ בנפשות נקיים מקרא דכניאים ולקדוש ה' מוכבד, וכן (צ"ה י"ד) וקראת לשבת ענג, בשבת צפי' לכם, ובעצרת דמשום יומא שניתגה צו תורה הוא, איצי' דלרבותיו בנספחא ופסרי ומכילתא בכלל כל זה נלשון שאמרה תורה, מקרא קדם, קדשו צאכילה שחיה וכמות נקיה? אין זה ההגדלות ופסירה, דנאמח ר"ע מורו דלכו מקרא דמקרא קדם אישנא; אמנם הזכירו קרא דכניאים, לפי שצבור צו יוסר, וכלאים יש הבדל גדול בין לשון כדברו דתלמודיים, ובין לשון קדשו לרבותיו דספרא, דכדברו הוא בשמיות המטה, וקדשו הוא רשיות המטה, כמבואר במה שקדם; וצוה תמיש צוה שער צעל לדה לדרך הכנה לתורה צוה, כאלו תאמרי התלמוד מקרא דכניאים קוחר למטה שפירש' קדשו במלכל צומתה ונכסות נקיה, ויכין צ"ע, וכן המימה עליו שלא הזכיר כי דברי רש"י אלה מקורם מן הספרא ופסרי ומכילתא, גם לא זכר מתלמודא דין (כריתות ז'), קראו מקרא קדם טפי' התומ' לענין כסות נקיה, דמבואר דלא פליגי אהרדי. ודע שהרמב"ן פ"י מקרא קדם להיות נאמרים ונקצנים צבית אלהים ציוס המועד לקדשו צפריהא צתפלה והלל, וזה כפירש' (בשבעות י"ג); וכבר תמיה שם צתומ' עליו דלא אשכחן דרבות ציה"כ דליהו דלוריי, ופ"י צסם ר"ח מקרא קדם לשבת ממלכא מומת קדושת היום לא מומת עלות או מפני שאין לו מלכא (ע"ש ריטב"א), והר"י פ"י מקרא קדם לקרוא את המועדים בשמות של קדושה, שבת להסם, חג המנוח להסם, וכן כלם; הנה לפי מה ששמענו מפי אבותינו מיי' קדם לקרוא שמות המועדים צלתי התלוות שם קדם עמסם, יהיה הפך המנוח עלינו, והרמ"ד פ"י מקרא קדם לפרסם צרכים שהימים האלה הם קדם, בשבת ע"י התקיעות, וציוס פונים ע"י שלוחי צ"ד, ולפי' מיוס שנתצלו התקיעות ושלוחי צ"ד אלו מצטלים מלטה המפורשת צחורה, והנכון כפי רבותיו: (ג) שבת. פ"י לשון מנוחה והפסק ונמול ממלכא; ולדע' בכלל צו גם העיון והחקירה, מן שבת אני וארצה תחת השמש, אחרי שובי נחמתי, שהוא מלשון ישוב הדעת שדבריו רבותיו, וטעם שבת (צצינענעטעל), יוס המיוחד לחקירה ודרישה צעניני השי', אשר ישנה צו הישראלי דעתו ומחשבתו רק על דברים הנגעים אליו ית', ומתאמנם לא נתנו שבתות לישראל רק לעסוק בהן צחורה, והענין מבוואר יותר בעשרה הדברות שציתרו: (א') והיף את העומר. מעלה ומוריד מוליך ומציא לארצ' רוחות העולם, ואמר המצנרים לפי שאין דבר מרים לצ צני אדם ומפיראם כשנע רצ מוצ, כמאמר וישמן יסורון ויצעט לאמר כמי ועוטם יי עשה לי את הסיל הזה, ולמען דעת כי לתי הארץ ומלואה פירות ופירי פירות, וכס האדם צם אין כי הכל הכל, לכן לרס פירם יתנו מתעבת הפירה וטעם יעמנו מלפס קלי וכדומל, יציאו מראשית הקציר אל הכהן, להורות צוה כי ממנו ית' הכל, וינפסו לר' רוחות העולם למעלה ולמטה, להורות כי כללל העולם שלו ית' הוא האדון המצפיע לנו כל עוב למלכות הגרנות צו ואסמיו שצ, ואנחנו עבדיו לריכים לשמועו חמיד צקורו, ודבריהם נכונים ע"ד הפשט; ותמה יפתח לנו שער צינה לדעת טעם מקראת החורה מנסה צו צסם עומר שהוא ע"ש המדה כמ"ס והעומר עשירית האיסה, שלא מלינו דוגמא צו צסאר מנסת סנקראו רק ע"ש הכלי כמנסת מלפס תור מנסת וכדומה, אבל להקרא ע"ש המדה לא מלינו, ולמה לא קראה צסם מנסת צכורים כאשר כינה צסם זה (צוקרא צ') ואם תקריב מנסת צכורים אצי, ושם זה יותר נכון לפי הזמן; אמנם אחרי שחכמים המכוון צתנוטת מנסה צו להצדוק צינה שלא נייחס שפע הטובות האמניות אל ההנהגה הטבעית רק אל ההנהגה העליונה ית' היא אשר הכין לפנינו כל טובות ומניות להיוחסיו מוכנים לפנינו לעבודתו, הנה אל כוונה ההשתעבדות למנותיו קראה מנסה צו צסם עומר שכלל צו גם כן לשון ההשתעבדות (אונטערדורפיגקייט, דענקטענצורקייט), מן והעומר צו ומכרו טפי' ענין פשוט העבודה, שאנו מוריס צעומי התנוטה שגללות האמניות אינם לחכמים עצמותם כ"ל להיותו אמצעים המציאים אל תכלית. האמתי להחזיק את ידינו להיות פנויים לעבודה ה'; ונסתת ותדע מה ג"כ המכוון צענין קפירה

ספירת העומר, אשר יקשה על הדעה מאלד, שחקקו לנו מתקני הצרכות לצדך ולזנו על ספירת העומר, וכן נוסח ספירת הימים והשבעות שצידנו שהוא קשה המכוון ע"ד הפסס בלשון. היום כך וכך צעומר, וזה המכוון ממנו, למסור שעברו כך וכך ימים מן היום שהיה ראוי צמון היום להקריב מנחה שהיתה שיעור מדתה מדת עומר; אמנם לפי המצואר צמ"ש שאין טעם הנחת שם עומר על שיעור המדה לצד תם ענין ההשתעבדות נכלל בו, לשונות אלו מיושבים ג"כ, כי כל הימים שמתקם ועד עלות הס בלילה ימי הכנה ההשתעבדות, להיות מוכשר וראוי אל ההשתעבדות האמתי והוא יום מ"ח, אשר לחליתו היתה הניחיה ממלכים כמ"ס צהליאך את העם הזה ממלכים מעבדון את אלהים על הסר הזה, והימים האלה נקראו ימי העומר, ירלה ימי ההשתעבדות (טלוגע דער אונטערזויפניקייט, גאטטעסדיענסטליכע טלוגע), ונלטינו על ספירת יום יום ימי הכנה השתעבדותו זו, והוא הנקרא ספירת העומר, ואין המכוון צה ליעד כמות הימים לצד כענין ספירות הפס (ט"ז כ"ד), כמה וכמה ימים עברו, אבל עיקר מכוונתו ההשגחה והעיון על איכות הימים, כענין כי עשה לעדי תפפור (איזו י"ד), וכל לעדי יפפור (פס ל"א), שאין ענינם לדעת כמות מועדי רגליו, אבל ענין ההשגחה ועיון על איכות לעדי והנהגות, והמכוון האמתי במלות ספירת העומר, השגחה ושימח עין על איכות השתעבדותו אליו ית', להכין לבנינו להתקדש ולהתטהר יום יום בימים האלה (ולזה הנהיגו קדמונינו להגות תפסח עד עלות כס' משלי ומס' אבות, להתקדשות והטהרת המדות), ובאמרינו היום כך וכך צעומר המכוון צו הוראת שמחת תורה בזה שעברו עלינו כמות ימים אלה אשר השתעבדנו בזה תללות ומתעבדות לבנינו לעבודתו ית', אם הולאת דברים על התקוה והתחלת שבעתיו, וההכנה על להצא עד בואנו אל העבודה התכליתית שהוא יום מ"ח, כלילת צמקדש צ"י וספרתם לכם, לכם דייקא וכו' לכם לעומכם ולמה צנין להשדכא ולקבלא אורייתא, זה מפרשים עם דעת חכמי האמת מתקוני פגמי הספירות צמית העומר כל יום ויום לפי מדרגותיו, ובמקדש צ"י (תלוי קס"ב ד'), צמית לכפרה על צמית' ולקדש לך, ובמה מקדש לך במשכנא דעומר, ובכנות ודעת כי צמירת המלות צמית הפסח מכל ימי הפסח שאור ומצץ, היא הוראת לנו שילוח לאדם עלונו, כי הלוונות הללו ככר גלו חז"ל עליהם צמיתם שאור ומצץ, הם הכתוב אומר אשרו מצוץ, ומעול ומצץ, כי יתמצץ לבני, יתמו להרחיק שאור התכונות הרעות אשר בנפש האדם, ומצוץ הדעות אשר בנפש המדברת, ומתחלת המעשים אשר בציגות, אשר גם מוטעם זה יקראו ימי הפסח צמית שנה ע"ס השבתת המצץ הגשמי והרוחני, ולכן אמרה תורה מומרת השבת ייפנו ר"ל יום שני של שנה זו (והוא ט"ז ניסן), צו חסיה ההנפה והתחלת ספירת שבע השבועות, כי ציום ראשון של פסח שבו חיוז אכילת מלה איל אל הפסירה ר"ל איל גלוי דעת השתעבדותו אליו ית' צפה, כי מעשה אכילת המלה יוכיח ככר על מתעבת סהרתו לעבודתו ית', ולא תחמיל הפסירה רק מיום שבו אכילת המלה רשות, ואיך כמדת מלאת ספינו, וקרב לומר דמטעם זה קרא הנצי"א יחזקאל (מ"ה), את חג הפסח בשם חג שבעות ימים מלות יאכל, (פ"ט רש"י), דמתחילין ממנו לספור שבעה שבעות, ואפשר שמוטעם זה לא הלכיה לספירה צרכת סהמינו, לככר נפטר צרכת המלה (עי' תשו' הרשב"א מצרכת סהמינו דספירה, והרי"ע במגם עליו צה צ"י ז', ע"ס); הנה לפי המצואר כמו שהונח שם עומר על אגרת השבילים (גארגען), שהוא אסור וקשור הגשמי (צידעל), ככה יורה שם עומר על המאסר הרוחני (גייסטיגע פֿעקסעל, רעליגיאזיעטע), לאסור כל תלות ילדו יחד ולשעבדס תחת רחן אדון כל ית', ולכן הסג אשר בתפלות ימי העומר נקרא בשם חג השבעות, שענינו ג"כ שצוי ומאסר הרוחני (רעליגיאנשעפט), והוא בעלנו שם עלות שנקרא חג השבעות צו צפי ר"ל, כמצואר צאורן ס"פ ראה, ישים הקורא המשתכיל דעתו על הדברים הגאמרים כאן ושם וימלאם מתאחינים יחד, ואינם רחוקים מנקודת האמת: במהרה השבת, וממרת יי"ט ראשון של פסח (רש"י מרבותיו), לא נלנו לשון שנה על המועדים אלא שבתון, ורק שנה צראתית ויום הכפורים נקראים שנה, אמנם קרא את חג הפסח בשם שנה לפי צמית הפסח הם שבעה ימים והם ימי שבע אחד והוא ט"ז ניסן (רנ"י); ול"ג שנקרא יום ראשון של פסח בשם שנה ע"ס שציתת המצץ שבו, (צידעל) למי מוטעם ולמעלה אסור מדבריהם, ודע ציום ראשון זה ט"ו, יכול משתמשך ת"ל אך הא כילד חן לו לפני שקיעת החמה שעה אחת, ולדעת צעה"מ דפוסק כר"ם גם לפני זמנו ומותר באכילה עד הלילה ובאכילתו משבתו, ומקיים עשה דהשבתה, גם לדידן דמיוז השבתה מ"ח מש"ס ולמעלה, מ"ח אין השבתה נורק י"ד, דלאו צ"י אינה רק תליל ט"ו ואילך, כמ"ס המי"מ (פ"ג ממצץ ה"ח) דהרמב"ם והראש"ד שרים צה, והשבתה צ"ד היא כדי שבתת ליל ט"ו יהיה הכל מושבת, והפסחה האמרה ליואלי מלכים ופסח מלכים לא היה חמונו כוהא אלא יום ראשון בלכד (כפוסקמים ל"ו), ע"ד שאיך אך ציים הראשון תשציתו, אם כן יום שני של פסח הוא יום הממרת ליום השבתת המצץ; מלירק

לזה כי ליוצאי מצרים היה ידוע שני של פסח בשנת, כי ציוס ששי יאלו מומצרים לחנא דסדר
 עולם (שנת פ"ח א'), והכי ק"ל, דהא חליצא דכ"ב בשנת ניתנה תורה, ושונויות ששני בסיון
 שהוא יום חמשים לספירה, עיין חק יעקב הלכות פסח כ"י ח"ל), ואידי דחזיני להו ההוא יומא
 סודא, לכן קרא ליה להך יום שנת בשם שהיה הראשון לילאחם. ואין ענינה ממה שקבע זמן הקרבת
 וספירת העומר לדורות הבאים בזמן שהיה חל זו אז שלא היו נוהגים השבחה שכן רק יום ראשון
 לבד זה שחל אז יום ט"ו ניסן ציוס השנה, ואין זה זמן קבוע לדורות האחרונים העשוי להשתנות?
 כי מדרך המורה לקצר כל עניני המלות צליחת מצרים, וגם כמה מחלקי המלות הוגבלו שיעורם
 לפי הנהגה ליוצאי מצרים אף שאינו שיעור הקבוע לדורות, כמו שיעורי המדות העשויים להשתנות,
 שיעור העיסה המתחייב בשלה נאמר ראשית עריסותיכם, שאין העיסה נחסייב בשלה חלל כרי
 עיסותיכם כמו שאתם לשים צמדד ורוא עומר לגלגלת (כנעירובין דפ"ג), ככה הוגבל זמן העומר
 והספירה מיום שחל זו שאלחם מומצרים להזכיר תמיד המסדר הגדול הנעשה לצאתנו ציונים ההם.
 והנה לפי הראשון שנקרא יום ראשון ש"פ שנת ע"פ השבחה המעין, מלת מומצרת הוראתו יום
 שאחר יום העבר (דער פֿאָלגענדע טאג), כמו וקדשתם היום ומחר, ומומצרת השנה פ' יום ט"ו
 ניסן שהוא אחר היום שחיוצ השבחה המעין זו. אמנם לפי השני שיום ט"ו עלמנו היה אז ציוס
 שנת קדש, מלת מומצרת פ' אור היום צעדך לילה שלו, דומה למלת צוקר שפי שנים צהוראחו,
 אם התחלת אור היום, כמו ויהי ערב ויהי צקר, אם ליום שאחר היום, כמו צקר וידע ה' שענינו
 כמחרת, וכמ"ז הראצ"ע ע"פ מומצרת הפסח יאלו צנ"י, שנקרא הסג פסח צעבור שפסק ה' על שנינו
 ומחרתו הוא לצוקר יום ט"ו, וצ"ז פ' הראצ"ע גם ויקם העם כל היום ההוא וכל הלילה וכל היום
 המחרת (ועי' כאן צדכרי ראצ"ע מה שטען על הגאון שפי מומצרת הפסח מומצרת זכת הפסח), וכן צננות
 לוט כחצי ומשקין חם חזינה לילה ההוא, ויהי מומצרת ותאמר הן שצכרי חמש, דע"כ פ' מומצרת על צקרו
 של לילה דערי חמש כחצי, וכן (שופטים ט') ויהי מומצרת ואלה העם השדה, יראה שהוא צקרו של ליל
 עלמו (ועי' ערוי הכנויים מהם, וכן בשאר לשונות ישמשו לשון (מִתְרַגְּעֵן) על צקרו של לילה, ועל יום ההא
 אחר היום ערוי הכנויים מהם, וכן בשאר לשונות ישמשו לשון (מִתְרַגְּעֵן) על צקרו של לילה, ועל יום ההא
 לאחר, וי"א שלא צא חלל ללמד שלא נאסרו על המדש חלל לאחר ירושה וישיבה משכנשו ושחילקו (כש"י
 מקדושין ל"ו) לדעה ראשונה מלת צכל הוא כצדכר מקומות המקיף על כל פרטי מקומות ישיבתם, כלומר צכ"ו
 שהם יושבים (אין חללען אייערן וואָספלאַטעלען) חמנם לדעה שני' מלת צכל לר"ך ציבור, ויתכן שהוא
 מענין כלו חפלות דוד צן ישי' (תהלים ע"ג) שענינו גמר והשלמה, כי צכל י"ד שנים הראשונים
 שהיו צגלגל היו מרודים צמלחתחם כדי לכבוש מעט מעט מן הארץ עד כדי לורך ישיבת כל
 השננים, וכל עוד שלא הכיר כל אחד את שלו, לא היחה ישיבה גמורה ושלמה, ועל זה אמר
 צכל מושבותיכם, בשעת גמר צואם לישיבת מנוחה (כאך אייער פֿאָללעגן צעוילנאחמע):
 (טו) וספרתם לכם, מלת לכם אינו לתוספת שאין זו לורך כמו שיראה צמלחת המוסבה שאינו
 חלל חקון הלסון צלצד, חלל הוא צמלחת עיקר המכוון צמלחת זה, וצא להורות שלא תהיה ספירת
 שצעת השצניות האלה לצמיתת כמות מקפרם צעלמותן צלצד כאשר יחשבו ההמוניים, כי אם חמנם
 עיקר הספירה תהיה לצמיתת איכות ההנהגה האדם צכל פרטי עניניו ומעשיו, כמו לך לך מאררך
 הנאמר לצדכריהם, שים צמלח לך ענין ההצבה לצדכריהם שאליו הכנוי, וכמ"ס רש"י שם לך לך
 להנאמן ולסוחרת ושם אשעך לגוי גדול, וכן צדכר המקומות ים צמלח לך ענין הורך והטבה למי
 שאליו הכנוי, שיימלאו צו חפלו ורעונו שישמר מן הנזק או יגיע אל העורקש ממנו, ואף צמלחת
 (ס"ה צ'), הגשם סוף הלך לו, ים צו מענין ההוראה הזאת, כי היא מליטה שירת כללו צדח
 הגשם מפני עת הלגים והאמיר והלך לו אל אקלים אחר לרדת שם להשלים טבעו שהוא חפלו
 ורעונו והטבה אליו, וכן כאן ומספרתם לכם, יימוח צמלח הכנוי למעלה נפש האדם ולעוצמו להתקדם
 ולהתעורר ציוות צהמסך זמן שצעת השצניות האלה מכל תחלות הטעניות ומחשבות השפחות, כי
 גם צמלח חקופור אין המכוון צו לבד לדעת כמות הימים והשצניות, חלל ענינו כאן גם העיון
 וההשגחה כענין (איוב י"ד) לעדי חקפוק, וכן שם (ל"א) וכל לעדי יספור, שאין ענינם שם לדעת
 כמות מלעדי רגליו, חלל עיקר המכוון צו ענין ההשגחה והעיון על איכות לעדי והנהגותיו, וכמו
 וספר לו שצבת ימים צוז (מלערי ט"ו), וספרה לה שצבת ימים צוצה (שם), שאין המכוון צום
 ספירת הכמות לבד כי"א גם ספירת האיכות שהיה שצבת ימים נקיים מוצו, וכן. כאן טעם וספרתם
 לכם חקפוקו על עלמכם, ותחזוקו על נשעך מה הוא המדע האמתי שצמחר צו, והכר האמתי
 שצמחר ממונו, ולא תעשה שום מעשה צלי לשקול חמלה צמלחי משקל הדעת לכחות המדע היא
 אז רעה, וכמו שיתנהג האדם בקצלו ממצדו כך מה מן הדומים, שהוא מקפיד על כמות המספר
 ועל איכות כל פרטי הנספרים צל חנא לידו גם מנענע אחת החסרה הגרועה והשפולה, ככה
 תתנהג

הסוגה בספירת שבעה הסבירות האלה, שלא תסמכו על כמות המספר בלבד אלא תדקדקו ביותר על איכות כל פרט ופרט מהמספר וכן זה, שלא יאבד אחד מהם במספרן שלמות המספר המגדע והספוקל מעלה נפש האדם ויתרונה, ויבטלם יסמור אל נפשו עול להיותם גם תמים עם ה'; ויחזק עוד שכללם החרה בעלה וספרתם ענין הספרה והסוד עליון אכן ספיר דיוקאלי, ולבנה הספיר (בעצמם) ומצוי הספיר ממנו (איו כ"ס), אז ראה וספרתם כלומר הפליג אהרן ויקרבה, (תם ל"ס) מי יספר ספרים כל' מי עשה את המים במוצאן וז' ובהיר (ע"ס רע"י), והיה רעם. וספרתם לכם, שזאת הכתוב הזו תסמכו ביותר על נפשות להיות ספירי מנוח ונחורך מכל מלח סבלי סוער ומחומה הגמית; ורעין זה מלחמי צמם צמל המ"ק. ולכונה זו אמר אה"ס תמימות תמימה, סממון זו על תמימות ושלמות המספר, וזה שאלו צממרים צממרים וספרתם לכם, לכם דיוקא לכם לעצמכם ולכם בגין לאסדכאם ולקבלא חוריימא. ובפרשה חמשה קס"ז צ"י צממרים על צמיה ולקדשא לון ונעה מקדש לון צממרים דעומר: מיום הביאכם, אילו אמר מיום הביאכם את העומר כדאמר (לעיל י"ב) לון המדבר מועצת המנוחה שהיה ציוס, היה המנוחה יום, על יום של מנוחה לפי כמו יום המדבר בכל הקצוות שהיו הולך אחר הלילה הבא אחריו, והיה אם כן המנוחה הספירה מיום המנוחה ואילו לא קדם לו, אומנם כיון שגילתה לנו המורה בליך קרא מהמל מרעם נקמה חמל לספור אשר יורה שהמנוחה הספירה שהיה במנוחה ליל הקצירה, לכן אמר גם כן וספרתם מיום הביאכם את עומר, שהספירה והקצירה אחת היא שהיו צלילה קדם יום המנוחה כדאמר לעיל והנחתם את עומר, וזה אמר גם כן לון מנוחה שלשון זה אינו אלא על יום של מנוחה נראית שהלילה הולכת אחר יום הבא אחריו כמ"ס ויהי ערב ויהי בקר, הנה ידענו שהמנוחה הספירה שהיה צליל מקדם יום המנוחה, כן היה נראה לי ע"ד המספר לולי שמהלך הספירה והמרי צממרים כ"ס לא מועצת הכי: שבע שבתות. אכן קראן שבתות, ולכן (דברים ס"ו) קראן שבתות, שבעה שבתות המספר כך, ונראה לי שנקראו שבעה שבתות אלה צמם שבתות, כמו בכל שבתות המספר שנקראו צמם שבת ע"ס המספר והצטור מללכא, כמו שבת מנוח לצני, ככה נקראו שבעה שבתות צמם שבת ע"ס המספר והצטור מללכא מנוחה מן המדע כל הימים האלה, דאף שמיים המנוחה ואילו אחר המדע אינו אלא צממרים אצל במקדש איסור מדע נרא עוד חג הסבירות שבו מקריצין שמי הלחם הנקראים מנוחה מדע שהיה המנוחה הראשונה שהוצאה מן המדע, ואף מנוחה קנאות הבאה מעצמם לא מקדש מן המדע קדם חג הסבירות, וע"ס הצטור והמניפה האות הנרא במקדש שבעה שבתות אלה, נקראו צמם. שבע שבתות, וזה לא קראן הכתוב צמם זה כי צממרים זו שחלה המנוחה הספירה ציוס ומחרת השבת (שהוא ע"ס שבתות המנוח כמ"ס למנוחה), ובספירה אחרי מנוחת המנוחה המדע להמיר המדע, הנה מנמינה זו שבעה הסבירות הן ימי שבתות וצטור מהנחת המדע למקדש לכן קראן צמם שבתות; אומנם עם קראן צמם שבתות כעצמו שם חלה המנוחה הספירה במנוחה הקציר, כאמרו עם מהמל מרעם נקמה חמל לספור וקיים צממרים עם ועצית חג שבתות, ולא דבר עם מנוחה למנוחה הספירה ציוס צ' של מספר שהיה יום המנוחה, גם לא הזכיר עם מענין הנחת שמי הלחם להמיר המדע, לכן לא הולך לקרוא צמם שבתות אשר יורה על מניפה איסור המדע במקדש, כי אם צמם שבתות יקראו; וידובר עוד מה עם ס"פ ראה: תמימות תהיינה, מהראוי לומר שלמות תהיינה, כי לרע"ס המספר צין שלם לתמים הוא, שלם מורה לפי הגמרא הראשונה שפרשות על מניחות הדבר כלו צממרים כמותו, שהוא צממרים ואינו חסר כלום (פ"ללללללללללל), ושם תמים מורה בהנחה ראשונה על מניחות הדבר כלו צממרים איכותו, דהיינו שלא חסר כלום מן האיכות המצוה צו שכולל מניחותיה מחולק זה מנוחה (באין, פ"ללללל), מענין שלמות הכמות כי לא שלם פון המנוחה (ראשית ס"ו), שספר דיון מהמספר העבורה הלך לשיהיה ראוי להאבד, וזה יעקב שלם, אכן שלמה, איפה שלמה, שלא יספר מנוחה המנוחה והמיר הראוי, אצנים שלמות צממה, שלא חסיה צין פנימה, שהפנימה מספרן צממרים אכן; ומענין שלמות האיכות שהיה עליהם שם תמים אמר לדיק תמים, תמים שהיה עם ה' אלהיך היינו שלא יספר כלום מן האיכות הלך לאמונה צו יח, זכר תמים יקריצו, תמים יהיה לרע"ס, שלא יהיה מספרן צממרים גופו הן ע"ל הגרעין והן ע"ל המוספת, פרה אדומה תמימה, שלא יספר כלום מניחותיה כלל אדומה שהיה האיכות (אלה המנוחים של שלם ותמים הם לפי ההנחה המרמית שלם, אצל לפי ההנחה הכוללת צמם ים הרבה מקומות שישמם שלם במקום תמים ותמים במקום שלם כמו ויחמו ימי צ"י אצל משה, ובמקום אחר אמרו ושלמו ימי אבנך, ותחם מללכא העומדים, ופון אמר ותחם כל המללכא (שם ז'), שנה תמימה (ויקרא כ"ה), שבתות תמימות דהיינו צממרים מספרות במקדש הימים, והיה ראוי להיות שנה שלמה, שבתות שלמות; ומלחמי צממרים זו חג ר' שיל שבע שבתות תמימות תהיינה אינתי הן תמימות צוין שיערל עושים

פתיים רצו על מקום, והוא מדלג כחצי שלשה, כדאי למניעת חסרון הכמות, וכחצי חמימות שצריך ארבעה על הארבעה. ראה! אין ירדו רבוחינו לעמקי הלשון (ואמנם יד משה נטה צפירה ומלמד ר' משה מן הפסוק, ע"ש). ונמלילתא דרשב"י (בילקוט ש"ר סי' ד' י"ד), שבע שבתות חמימות לקבלה נהירו עלאה דלורייחא. ומסכים למדע נוספתם לכס, שהמכוון בפסירה חנינה לכמות הימים לזר רק גם אל איכות הימים: (פז) עד מחרת. פי' טרם חסימו ותגמרו זיום המסרת חמשים יום, תקריבו מנחה חדשה, וזו עיקר כוונת המקרא שלא נעשה להקריב זיום מ"ע או זיום ר"א, כדליתא בחז"ל. מספרו חמשים יום, יכול יספור חמשים ויקדש חמשים ואחד ח'ל שבע שבתות היום, אי שבע שבתות ח'ת יכול יספור מ"ח ויקדש יום מ"ח ח'ל חספרו חמשים יום, הא כ"ד מנה וקדש יום חמשים. מלח עד פי' קודם, טרם, כמו עד זואי אליך מלרימה, עד שיפוט היום (בעפ"ר) חספרו, הוא מהמורגל בלשון ארמי לקרוא סוף גבול המדינה ספר, הפיר הסמוכה אל הספר, וכן גם ספר שבלשון ארמי על קליפת השעבר לא יצא לפני הספר, הוא עצמו זה, כי בהסתמכות הדבר נעשה מלמלתו שני ראשים שים להם קץ וסוף, ומעט זה בלשוננו הנה גם קץ גם להסתמכות הדבר, וקץ פתילים, וטרם חק יורה על המספר ותוכן לבנים, וגם על גבול מדתי, שמים צורת חקן, אלא עד תכונתו (איוז), כלומר עד גבול מקומו, ואחר סוף מכות. במספר ארבעים, במספר המכוון לארבעים, כלל גם מספר חרי עניים המניין והגבול, כלומר מנין המגביל לארבעים (טו' פ"ב) אגברענאגדען להלל), וגם בעצרת מלאנו ספר על סוף גבול המדינה בפרט, ועל קץ כל דבר בכלל, כמו בואכה ספרה הר הקדם (בראשית י'), כלומר לגבול הר הקדם, ור' הקדם הוא גבול ועילד למוצא בני יקטן שהסתמלם ממשה, וכן פי' יספר לדקדק כל היום חסומתך כי לא ידעתי ששורות, פי' למספרו ידיעתי קץ וגבול לרוב דקדוקך וחסומתך, לכן לא חוננו מלדבר בהם כל יום ויום, וכן לתבונתו אין מספר, אם יהיה לשון מנין וספירה ממין הכמות אין לו מקום לתבונה שהוא ממין האיכות, אבל פי' אין מספר אין גבול קלי ותופי לתבונתו (אונגערליך), מדע שלשון ספירה המורה על המנין הוא צעלמו ענין הסמנת הגבול, כי ענין הספירה נעשה ע"י קריאת שם מיוחד לכל כלל וכלל שהוא יותר מאחד, ועיי' דע מיד בהזכירו שם כל כלל וכלל, כמה פרטים הוא מחזיק, כי כשיקרא לכלל הראשון שהוא יותר מאחד גם שנים, וכלל השני המכוון לו גם שלשה ארבעה וחמשה וכו', בכל כלל שהזכירו צמנו יגיד לו הסם מיד כמה אחדים יש בזה הכלל, שההזכירו חמשה מיד הוא נזכר שים כחן חמשה פרטים, כי אם לא יקרא כל כלל גם עיוסד אך ימנה אחת ואחת ועוד אחת, לא יגיע לעולם לידיעת הסך הכולל צמוגל ולא ידע מהו רק שים כחן פרטים רבים, אבל כמה הם צכולל לא ידע, חוננו ע"י קריאת שם מיוחד ידע מיד צמוגל כמה פרטים כזר נכנסו אל הספור, הנה מוזאר כי עלם לשון ספירה המנין הוא צעלמו הסמנת גבול סופי לכמות הפרטים; לפי"ז ע"ש. עד חספרו, קודם שהמכוון, טרם חגיעו זיום המסרת אל גבול כלות הסמנים יום (בעפ"ר) איהר היי' דעם מקרינען דער זיגענעטען ווארע צעשליסעטע פונעלג טאג, זקללט איהר דאצרינגען), חוננו לכוונה זו לזדה שלא נעשה זיום מ"ע וי"א היל לכתוב בלשון קריה ולומר, ולמחרת השבת הסביעית זיום חמשים תקריבו, ושתי מלות. עד חספרו, למה נכתבו? אבל זה לטווח בזה, פיהם לשבע השבתות ההערפות בזה מה אל יום החמשים, והוא שהשבתות יתחלקו גם הם במספרתם לימים הפרטים, ומה למדו (מנחות ס"ו), מזה לממני יומי, וזה לשון המקרא על חכנו בלא סידור הלשון והתנגדות לנגינת הטעם כלרש"י וחוס', וצדיוק אחר קרא חמשים יום ודל' בהרש"ם (סוף פסחים), שאמר שהמקרא לא הצניח על חסרון האחד, ומזוהר גם כן ספירת הימים ללא חכ"ז שחשז שאין צחוב זכר לימים: (יח) שבעת בבישים. צמחם (כ"ז) ככשי מוספי עלת אחר שבעה ככשים צה"ל, וכן אחר שבעה צה"ו, ויראה לפי המזוהר צמ"ה (כ"ט למ"ד צעצעה ימים), ששמות המספר שיצאו צה"ו יורו על המספר מלך כמות האחדים המהדזקים להיחם כמו אחד במספר, והמכוון צו הרליפה, יעו"ש וצמלורע (ס"ו י"ג), שבעה ימים להסרתו, ע"ש רש"י, וצענה ככשים האמורים כחן הצאים עם שתי למני עלת מעבדים זה אה זה (ע"י חיי"ט פ"ד דמנחות מ"ג), לכן אחר שבעה צה"י אשר יורה על האחדות והרליפה: (כא) וקראתם בעצמם. אחר שדבר הכתוב מנלית הספירה, שהמכוון צו לדעת המהדזים להסרות הספץ הגדול אל הזום הנכסף והוא יום נתן תורתו, כי ספירת הזמן לזר מה יורה על הלצר הוא צהעדרו ועל הצענו המקום צהווייתו, ולפי שילחמינו מוללים היתה לקבל התורה האלקית, כדכתיב צהויליך אה העם מוללים חצבדון אה אליהם על ההר הזה, כלומר שתקבלו התורה שהוא העיקר הגדול שצבצילו בגללו, והוא תכלית היות עובד ויותר יקר להם מן השירות הגשמי מעבדות הגופני, לכן כלווינו למנוח ממסרת יי"ש של פסח עד יום נתינת התורה, להסרות הצפמינו התפוקה הגדולה

אל יום הנכבד בספירת כל יום היום הולך וסופר עד הגיענו אליו, הולך ומתקרב אליו יום יום; ועל הגעתו אל יום אשר התקדש אליו, אמר. וקראתם צום היום הזה, כלומר כאשר הגעתם אל יום הזה (זייד חייה אנגעלאנגט אן דעם טאג), אז מקרא קדש יהיה לכם; כי גם על התקדשות והזדמנות אל דבר ישמש לשון קריאה, כמו ויקרא אצלנו לפני עבדי דוד (ס"ב י"ט), וסם נקרא חיש צליעל (ס"ב כ'), וגם על הפגישה והתקרבות שאינו בפתאומי כ"ל בכוונה יאמר לך יקראו לרגלו (ישעיה מ"א ח'), דמרגמו נקשו קרני לאחרי, שלדקתו היטה ממיד לקלח רגליו (ע"ש רמ"י), וזהו אין לך למ"ש המפרשים דסיפא פירושא דרש"י, חסלה אמר סתם וקראתם ואחר כך פ"י חיזה קריאה: מלאכת עבודה. פ"י מלאכה העשתמרת לעבודת קנין, כגון זריעה קצירה ותפירה וכיוצא בהן, אבל חולל נפש חייה מלאכת עבודה (רמב"ן שם רצ"ב מנח"ל), וכחז עור והיה צאשכר לווי שאלכות קלות שאלם עושה להנחת עלמו מותרות חף על פי שאינם חולל נפש, וסביבה חולל נפש המרובה שהשמש עובר בו לרבו אסור, ונניח שהיה חולל נפש הוא כל חולל נפש אפי' בעושר, ונאסור כל שאר המלאכות, שאפי' הקלות שבהן מלאכת עבודה אסרי, ח"ל מקרא קדש לגי"ש ששם צאה כל מלאכה לאסור וכל חולל נפש להחיר: (כב) בקוצר. בקדושים (י"ט ע') אמר לקור, כי שם יהיה על מינוי להחמלה שלא ימור לקור גם הפאה, כי יימנו כשהוא מחובר, ובאן יהיה על הדיעבד, אם כבר כל השדה קור ששם להגים פאה צמודה, יתן מן הבקר, לכן אמר בקורך צוריק, וכן אמרו צירושלמי (פ"ד) כילה שדיו קורא חני עליו לא חסלה פאה שדך בקורך וכו' חזר פאה לעומרים, שאם לא הגיע פאה מן המחובר יתן מן הפלות: (כד) זכרון חרועה. חסרי לשבר את הלז ולהכניע את הרוח לפני יולד כל ית' על כל אשר הרעו לעשות לפניו (דעמיטיהונגם פראינגערונג), חסו שמא זכרון חרועה דכחן יצא, כמו וחיבז את סיקרא (שופטים ה' כ"ח, ע"ש דרש"י), וחרועה משהתק צמודו עם השנייה, כמו שכל שדמי שנייה וריליה אשר יורו על השנייה המוחשת (כמו מוטות עץ שברתי), ככה יורו על השנייה הרחוקה והמחשבת, כמו חרפה שברה לבי, ושברתי את גאון עוזכם, לז נשבר, שענינם שנייה רוח הפנימית והכנעה (דעמיטיהונג), והנה שרם רוע מלאוהו ע"ז הענין, כמו והנה הכל הכל ורעות רוח שפי' שבר רוח (נמ"ש רמ"י שם מן רעו עומים וחותו ישע"י ח') סוף המעשה זה לירי כאז לז (לעצריכט דאס געמיטה), וכן נפשו ירעה לו (ישעיה ט"ו), שנתם מואז מיללת ומקננת על גדול לערה (אינגערעט צעשטירלונג), כמו שחרגם הארמי שם מיללין, ובאיו (ל"ג כ"ו) אמר יעמל אל אלה ויפלו וירא פניו בחרועה, ענינו ג"כ לדעת דרש"י, שחרועה, צהכנעה וצרכון לז ומערכת רוח, וכמו שכתבם שם אחרי יסור על אנשים ואמר משהי וישר העומים, וזו ה"ל ציור זכרון חרועה הנאמר כאן, ושרם חרועה היא רוע שענינו השנייה והריליה כמו חרועה צשנע צרול; ולהיות שקול ההברה הילול צמיחות רבות ומעלות זל"ז, אשר ידומה מהם כאילו ישבר האויר לחתיכות קטנות (דאס שמעטערען), לכן אמרו רבותינו על חרועה, שענינה האנחה והיללה גמתי וילולי; הנה לציור זה הזכירה חרועה צמלת זכרון חרועה החיוז ציוס זה להכנעת הילר והתחשבה על רוע המעללים, והיא השוטה, וכפי המקובל שהוא ראשון לימי חשונה, ולהלן אמר חורה, יום חרועה יהיה לכם, והוא על מלות תקיעת שופר, ובאן אמר. זכרון חרועה, והיא מלות הכנעת הלז אל החשונה, ועל כוונה זו אמר המשורר, אשרי העם יודעי חרועה, ר"ל המשמיים לז לשבר ירם ולהכניע אל החשונה, וכן אר"ל (רבה פ' אמור), ארי כמה צוקיות ים להם ואמרת אשרי העם יודעי חרועה, אלא שהם מכירים לפתות את צוראם חרועה וכו', ר"ל צהכנעת וצרכון לז חשונה, ובמדרש צ"י (פינחס ד' רל"א), אשרי העם יודעי חרועה, לא כתב שומע י חרועה אז שוקע י חרועה אלא יודעי חרועה בגין חכמתו וכו' חינו ידעי חרועה הוא חרועה כמה דכתיב חרועה צשנע צרול, ע"כ. ואפשר ששם תקיעה על הקול שלשני חרועה, ענינו ג"כ מזה, מן ותקע נפשי מהם (יחזקאל כ"ג), שחרגומו ורמיק, וכן תקע נפשי ממך (ירמיה ו'), חרגומו ורמיק, ותקע כף ירך יעקב, כן שם התקיעה ענינו הסרה והרכקה, כאלו משמיעים צקול זה צמחנה העברים, עתה הגיע העת והזמן להתרחק ולסור ממוקם הילר! (וקרוז לכל הדברים האלה שכתבנו זה מלאחי צה"י צב' התקונים מוצא דבריהם המייסד לפי' לם' מערכת אלהות פ"ד ד' ע"א), ורמזי לרצ"ח שכתב צמלת זכרון רמזה חרועה שיום זה הוא יום הדין, כי לשון זכרון נופל על הדין וחזיר עון, וכן לשון פקידה מלת הדין מלשון פוקד עון אבות, ע"כ. אמנם רבותינו במדרש אמרו יצ"ח אמר עלה אלהים חרועה ה' צקול שופר, צשעה שהקב"ה יושב על כסא הדין דין הוא עולה מ"ט עלה אלהים חרועה, וצשעה שמוקעין בשופרות הופך מלת הדין למדינה, ע"כ. הנראה מדבריהם שצמלת חרועה ילא להם הישיבה דין, ויחבנו דבריהם עפ"י דרכי הלשון, ולפי המצוא צשם חרועה שענינו שנייה, ורגילות הוא צלשונו לכנות הגזירה והספק דין צלשון שנייה

שנייה, כמו ולחשוב עליו חקי (ליוז לים), וכן כל הכמנה שצין שני לדים יכונה בלשון כריחה וחתוך וזרה, כמו כריחת זרית, ותבזר אחר ויקם (ליוז כ"ב) שבעים שבעים נחתך על עמך (בעשליעטען, פערשעטעטען), וכוונת המקרא לדעת רבותינו עלה אלהים בתרועה ר"ל ציוס התרועה, והוא ציוס האזרה והמשפט לכל צאי עולם, עולה במדת אלהים, ובקול שופר ר"ל ע"י אמרי שפר היואלות משיות השבים בכל לב יצא במדת הוי' צ"ה שהוא הרמזים (יעו"ש במדע), וכוונה זו נכללה ג"כ במאמר התורה, זכרון תרועה, ר"ל זכרון יום המשפט והדין כדרי לשום לב אל התשובה. והרמזין ז"ל אשר שהפג על דברי רש"י, פי' מלת זכרון תרועה, שרע ציוס זה ויהיה לנו לזכרון לפני ה'. וכן פי' הרמזים ע"י התרועה הזכרון למקום, וזכרון תרועה הוא כמו יום תרועה יהיה לבס, ולא פי' הכתוב טעם המלה למה תהיה התרועה ולמה נלמדך זכרון לפני ה' ציוס זה יותר משאר ימים, אבל מפני שהוא נחמדו של יוה"כ נראה שזו יהיה הדין לפנינו ית' כי זו ידיו עמים ישב לבסא משפט לך, ומן המבואר שהכל תלוי בתשובה, ע"כ. וכ"כ הרמזים בפ"ג מתשובה הי"ד, וי"כ במורה (פ"ג פמ"ג), מפני שהוא יום תשובה ועסקי בני אדם משכחם ומפני זה יתקע בו צפורה וכלילו הוא המעשה ופתיחה ליום היום כמו שהוא מפורסם בקבלת האומה מענין עשרת הימים שצין ר"ה ליו"כ, ע"כ. ואמרו בפסיקתא פי' אמור השופר של ר"ה הוא יסוד לזכרון על יוה"כ להזכיר את ישראל בתשובה עשרה ימים קודם יוה"כ, ע"כ. ובמדעש"י על דא צעי לכוונה לבא ורעותא צהני קלא ולמחדר ציוצחא, ובכל אלה הדבר מתמ' על שלא הזכירה התורה הדבר העיקרי והיא התשובה, ולא הזכירה כ"א שהוא יום תרועה זכרון תרועה; גם מש"כ הרמזין לזכרון תרועה הוא כמו יום תרועה, אין נראה כן מדברי התלמוד רפ"ד דר"ה, ע"ש. גם לצאורו ה"ל לומר תרועת זכרון, תרועה שם נפמן אל שם זכרון הסומך, כי הלוי הוא להרע כרי שניהם נזכרים למעלה, כמו לפני זכרון האמרות באפור, שהאזנים הן המזכירים זכות האבות, וכמו ספר זכרון שהספר מקיים הדבר לזכרון ומשמרו מן השכחה, וכן נמחם זכרון למזכרת עון המרשעת, וכן כאן היה ונהלוי לומר תרועת זכרון לא בהפך, ומלאמר קרא זכרון תרועה שם זכרון נפמן אל שם תרועה הסומך ע"כ המתכוון זו שאנחנו מחייבים להזכיר את התרועה כמבואר במה שקדם: (כז) יום הבפורים. קרא את יום הזה בלשון כפרה ולא בלשון סליחה, ר"ל שצא להורות על אופן מחילת העונות שיעדה התורה לנו ציוס זה, והוא הודוי והתשובה, אשר רק בלידוף אלה ציוס הקדוש הזה נשיג הסקר העליון למחילה וסליחת העונות, וכמלאמרם (יומא פ"ח) אין יוה"כ"פ מוכפר אלא עם התשובה (ע"י רמזים פ"א מתשובה). וזה נכלל בלשון כפורים, כי כבר פרש"י (ישעיה מ"ו) ע"ם וכפר בריחם את מות, וכן שם ותפל עליך הוה לא חובלי כפרה, כל כפרה לשון סליח דבר ותרגומו שם לאעדיותא, וכן פי' הרד"ק כל כפרה לשון הכרה, והנאמר צעיר המתחלת יעמד מי לכפר עליו הוא מענין זה כמ"ם המפרשים שם לכפר עליו להחיותו עליו, וכן כבר הן גדול וכפר צעדו ובגד ציחו פי' כפרת דברים והוא הודוי אשר על ידה משתלק ומקרי מעלמו את העון (עמ"ש פ"ג) ורעלה לו לכפר עליו ר"ס ויקרא; אונם שם לשון כפורים כלל כבשאר מקומות לשון פיוס ורע"י לטכך הכעס והממה (פערזאשטען), בערך הש"י לבדו, יסמך לנו במורה עיקר גדול המלמד ליי"כ והיא הודוי והתשובה אשר בלעדה כמעט אין תועלת צעלמו של יום. — ולדברינו ים לנו ג"כ טעם נכון על שקרא את יום הזה כפורים בלשון רבים, לפי שיש מדרגות שונות זו מזו צענין התשובה, כי השם מיראת העונות עונו לא נמחק לגמרי אבל ישאר בו רושם מה, זדונות נעשות טגנות, והשם מלאכת האמת לאמתו עונו נמחק מכל וכל עד תכליתו, ולרבותינו זדונות נעשות זכיות, ולשם שני כפרות האלה נקרא היום כפורים בלשון רבים (ענחנידיגועטען): וענינם את נפשותיכם. כולל עניי הגוף והנפש, עניי הגוף צרעון, ועניי הנפש ממששנות רעות, כי הם קשים על נפש השכלית יותר מן העצרה עלמה, ואם יענה האדם את גופו בלום ובתענית, ולא יענה את נפשו מן ההכורים רעים, הוא חוטא ואין לו זכות מחמתו תענית. מדע לך שהוא כן, שאנו מקילין צענוי הגוף במולה שיש בו סכנה, ואין אנו מקילין צענוי נפש, שאם נפשו קשורה במלות העריות והוא מתמכן בדבר, אין מחירין לו, ימות ואל יציל, הנה מבואר שעניי הגוף עם עניי הנפש הוא התענית המקובל והיום הנכבד, והוא חשוב קרבן, וגדול שכרו מן הקרבן, שהקרבן צממנו, והתענית צגורו, שהרי חלבו דמנו מתמעט (ר' צמ"י צ"כ) כד הקמת). ויתכן שלכוונה זו לא אמר וענינם את נפשכם, רק נפשותיכם, כי נפש כמו שישמע על חלק הרוחני ככה ישמע על חלק הגופני, כמו סן יערוך כאר"י נפשי, ונפשות כולל שתיים החומרי והרוחני, וכן אחת במדרש"י (ד' ס"ח ז') את נפשותיכם, לאכללא כלל גופא ונפשא ולאכנעא צהאי יומא: והקרבנות אשה לה'. ודרכנים הכתוב ענין זה צין העניי והמלאכה שאין זה המקום הראוי להזכיר ענין הקרבן, לכן חזרו רי"א עם העניי, ואמר. אמרת תורה וענינם את נפשותיכם וזכה תקריבון את עלימם לקרבן חסה

אשה לה', כי האדם זיוס היום יקריב פלגו ודמו, כדאמר רנ"הק למכמים בני מיכס אין קרבן נראה לפני המקום כלבו של אדם הנסרק בתעניתו, וכן אנו אומרים בתפלת תענית, יהי רצון שיהא מיעוט דמי וחלבי שנתמעט היום כאילו הקרבתי ע"ג המזבח, לזה אמרה תורה וענינם וגו' והקרבנם וגו' שיתכן האדם צדומו ונשמתו זיוס היום כאילו הוא מזבח כשרה שבו יסרק פלגו ודמו מהקום אשר בקרבנו, לעצמות צוראיו, וכאילו אומר קרא והקרבנם אחכם אשה לה', עכ"ד. ולבלי הוסיף מלת אחכם כ"ל כי אחרי שאמר וענינם את נפשותיהם שהמכוון בו סוף מעני הגוף גם התצודת הנפש אל דבקות ה', ולהחליט הסומר המתאזה לדברים הנלים, וחלק המשתוקק לדברים הקיימים יתגבר נפשו המשתכלת, ינטל כלבו מתצוותיו הרעות ועצוז פעולותיו המוגנות, וזוהי יעשה רוחם גדול נפשו להיות עומד תמיד בתעוד הנפלא הזה, כמו שנלחם זיוס זה והתקומם נגד ילרי תאורו, והתענה בתענה הענויים שהמה מותרים בלחם בשאר ימות השנה, ככה יעשה מקלה יסרה כלבו, ללחם תמיד נגד כח תצוקתו, להחזיק ולכבוש ילרו בכל פת דברים האסורים, ועל התחזקות המלכה הפנימית הזאת, לעמוד גם אחרי היום זה על המעמדת עזרת נפשו הטוהרה, ולכבוש ילרי נפש המתאזה, אחר, והקרבנם אשה לה', תמיד תעשו קרב מלחמה לעמוד על התגברות הזאת; והקרבנם, ענין קרב מלחמה, כמו המלמד י"ל לקרב, וכן על מלחמה פנימית, חלקו מתמלחם פיו וקרב לבו (ערכאמפסען), ומלת אשה כבר ביארנו (כ"י ויקרא), מן זכור זאת והתאוששו, ענין התחזקות העמידה דרך יסרה לבלי השתנות להפכו (שעלחשאלפטיגקייט), וזוהי מיושב קלת גם מה שהעירו חז"ל על מה שהזכירה התורה כאן מלת אשה ונפרשה פתחם לא: (ל) והאברתי. לפי שהוא אומר כרת בכל מקום, ואיני יודע מהו, כשהוא אומר והאברתי, למד על הכרת שאינו אלא אצדן (רש"י מת"כ), פי הכ"ו כרת זו של נפש איני יודע מהו, אם כרת ממש כענף הנכרת מן הסורם שלא ישוב אליו עוד כי יצט ויספד, או כמו ספר כריתות, שמתרחקים זו מזו ואספר לשוב, כשהוא אומר והאברתי למדנו שאינה כריתת ונפלה, אלא אצדן כדבר האצד שמתרחק וסחר ונמלא, כמו ונלו האוברים צארץ אפור, כי רחם וטון ה', ואחר כלות עונם הכרת, יסוד וירחם עליו: (ל) עצרת. עלרתי אחכם אללי, עכ"ד עוד עמי, קשה עלי פרידתכם (רש"י מדברי אגדה), ובדרך זה יש לומר כי גם מלדנו נקרא י"ט האחרון של פסח ושל סכות צמם עלרתי לטון עכ"ד וקשה הפרידה, שכל הלמודים, היקרים הנקיים בנפשותינו צמודי ה' וההזנה אל הקדושה שהטנו צמם (כי רק לכוונה זו נקראו ויקראי קדם כמזכר למעלה), נעכ"ד אללנו, שיעשרו צו גם אחר עצור הרגל, והלמודים הנפשיים האלה, שהתרגלנו צמם כל ימי החג לא נעזוז אותם גם בבלות המועד, והענין מזכר יותר צמ"ס פינחס: (לח) ומלבד כל נדריכם ומלבד כל נדבותיכם. אחר כאן בהתקשרות המ"ס צמלת לצד מלפניו, ובמקום אחר אחר לצד מדריכס ונדבותיכם (צמדבר כ"ט), בהתקשרות המ"ס לאחריו, ויש הנדל גדול ציניהם לרש"י, לצד עם מ"ס לפניו משום צמקום שטשאי המאמר שניהם עקריים לאותו היסוס שהמאמר מדבר בו, אלא שאחר המס יש כאן מקומו והשני לא, אז יאמר על אותו שאין מקומו כאן להזכירו, שאין מלמד, בלון מלמד עולת הצוקר, שעולת הצוקר הוא מוצת היום כשאר קרבנות שהזכיר, אלא שאין מקומו כאן להזכירה, לכן אחר מלמד, וכן מלמד עולת הסודם, מלמד טעלת הכפורים, מלמד אחר חצי ידו (צמדבר ו' כ"א), שם מנלת על מזה קרבנות הכי הם מוצה עליי כמו קרבן אחר, מלמד חיל הכפורים (סס ה' ח'), שהוא כמו כן מוצה אלא שאין כאן מקומו, וכאן עיקר המאמר צמה שיעשה בגול הכר, מלמד הכרית אשר כרת אחס צמורב (מענה תורה כ"ח ס"ט), שצרת שצמורב עיקר כמו זה אלא שאין כאן מקומו; אולם מלת לצד עם מ"ס לאחריו ישתם צמקום שטשאי המאמר אף ע"פ ששורים צענין, אין שניהם עיקריים ציחוס שהצדור ממנו, אלא שהאחר עיקר והשני טפל לו, ואחר על הטפל, לצד עם מ"ס לאחריו, כמו הגברים לצד מטף (שמות י"ג), שהגברים עיקר והטף טפל אף על פי ששניהם בכלל הלייחא מומלרים, לצד מערי הפרי (מענה תורה ג'), שהערים הצורות עיקר והפריים טפל, לצד מומלרי על האצות (מענה תורה י"ט), שחלוקתו בקרבנות הרגלים עיקר שמוני ג"ס צמנה עכ"פ וקרבנות המעמר שומכר האצות טפל שאחר שאל יגיע עליו אפי' מ"א צמנה כפאנטי מעמר מוצנין, וכאן נפרשת המועדות שלא דבר רק על הימים שמוציאים צמם קרבן בדרך כלל, שלפיכך לא פרט כמה יציאו ואיך יהיו הקרבנות, אלא אחר בכל מועד בדרך כלל, תקריבו אשה לה' (זולת קרבנות המועד ופתי הלחם שפרט אותם לפי שלא הזכירם צ"י פינחס), לפיכך כשאמר אפי' בדרך כלל, אלה המועדים אשר תקראו וגו' להקריב אשה עולה ומנחה, שפי' אלה הם הימים שמוציאים צמם קרבן, אחר שאלה הימים הם סוף מן הימים שצמם צמם מציאים קרבן, דהיינו שבתות ה' ושאר הימים שמוציאים צמם נדרים ונדבות, לפיכך אחר מלמד, אכן צמשתם הקרבנות שצפיתם שדבר על כמות ואיכות הקרבנות שצדומו, והוא העיקר שומכוין

המזון צמחית לפרט כאן ציור פרטיות מה שנאמר במקום אחר סתם, לפיכך אחר לצד מנדרים שהקצנות שנאמרו כאן צפוטורטו כפי מה שהם חוצה צמחות ואיכותם, הם העיקר צהצחת קרצנות, אבל האדרים והאדרות עפלים צמלות הקרצנות שאין חוצה להציה גם לא צמחות ואיכותן: (ב) כפת חמורים. שם לענף החמר שנקרא צלשון תלמודי לולב, והוא כולל הטף והעלין יחד, כי מלד שהוא כלו עלין יקרא עלה, ומלד שאין לאילן החמר ענפים אחרים זולתו יקרא ענף, אבל כך הנחתו העולמית ע"ש שיש לכל עלה ועלה צית קצול ככף, שכל עלה ועלה כפול לשנים על פני ארבע דבוקים מלד אחד ופתוחים מלד השני והוא צית קצול שלהם, וכל מי שיש לו צית קצול נקרא כף, כמו כף היד, כפות זה; ואמר כפות לשון רבים לפי רבוי העלים, וכל עלה ועלה יקרא כף לשון יחיד, ואין ענין כפות חמרים הנאמר כאן כענין עלי חמרים (נחמיה ח'), כי עלי חמרים עלים פשוטים שטחיים כשאר עלין של שאר אילנות בלתי כפולים, והם העלים התחתונים שצולב שהם רחבים ציור והפרי גדל ציניהם, ולמעלה מהם נמשך הלולב עם עלין הכפולים זה הכפל נקרא צלשון תלמודי חיות, נחלקה החיות (סוכה פ"ג) מלשון תאומים, אלא שצראם הלולב יולדים שוב שני עלין מן השדרה ומעלה, או עלה אחד כפול לשנים, שמשום כך נחלקו חסדאי התלמוד מהו הנקרא חיות לענין פסול והכשר, כלומר שזה שאמרו צמחה נחלקה החיות פסול לאיזה חיות כיון התנא, אם לחיות העלין שצראם הלולב שטפל עלין היטב לשון חיות סתם, או אם לכל חיות וחיות שצכל העלין, אבל הכל מודים שכל לך המחובר שצכל עלה ועלה נקרא ג"כ חַיִּיּוֹת [כמו בַּתְּרָחָה] (רש"י); ויותר יתכן לומר בזה, לפי שצריחא עלין של לולב הוא שהם גדלים שנים שנים ודבוקים מנגן, וע"ש דבוק וקשור העלין שנגבן נקראים כפות, והוא מלשון עבד כפות (צ"ק כ"ב), והוא לשון ארמי לכפחה (דניאל ג'), ולפי"ז יהיה כפות שם ע"מ רבוי האוגי, ואין צו הוראת האוגי, כמו חים, שמים, וכבר מלאנו גם נוספי וא"ו חיי' ולשון יחיד הם, כמו חמות, אחות, חששות, נכש"כ שיש לומר כן בחסר וי"ו (ועי' חוש' ורש"י בסוכה ל"ב), וזהו שם לולב לבוין שזכרם צלשון יחיד, וזהו שפיר אמרו רבותינו אם נחלקה החיות צרוב העלין פסול, וכן אם נתחלת צריחתו היה עליו אחד אחד ולא היה צהן חיות פסול, ומה שקראו רבותינו חיות, הוא צעלמו כפות דקרא, וראיתי צמדרש"י (ויחי ר"ב) כפת חמרים כפת חסר קשורה וכו' כד"ל כפיתי בסרצליהן (דניאל ג'), ע"ש. ודריהם נכונים מוכים עם דרך הפשט: (טב) בסבות וזשבור. ראיתי מתקשים צקד דמחיי' ח' י"ג שגאמר, נאספו ראשי האצות לכל העם הכהנים והלוויים אל עזרא הסופר להשכיל אל דברי התורה וימלאו כתוב צמורה אשר ליה' ב' צד משה אשר יצאו צב"י צבכות צבד צדש צעניי. דנראה לכאורה שהיתה מליח סוכה שכיחה לגמרי מלצם עד שהיתה צענייה כמליח. ונאמנה הדברים כפשוטן, ללשון מליח ישמע גם צדד שהוא לסינינו, כמו שחי צבותיך הנמלאות ללוט, חים אשר נמלא אחו תכלת וארגמן (ויקרא ל"ה) ועמנו כאן כשפתחו הספר לקרות מלאו לפנייהם כתוב המדבר מומות סוכה, (פארגעפונדען) — ויש לשון מליח המשמע על מליח שאלה חפוש וצקשה, כמו ציוס לומנס תמלאו חפץ (ישעיה כ"ח) תרגומו אחו חננין לרביכון, תחפשו למלוא, וכן לך מלא את המים (ש"א כ') חפס ותמלא (אויפזוכען) וכן כאן שהיה דעתם לקרות פרשה המדברת מומות סוכה וכאשר פתחו הספר והיה לפנייהם פרשה מפרשיות אחרות גללו את הספר וחפשו למלוא פרשה מומות סוכה. — ויש לשון מליח לענין השגת השכל, כמו אשרי אדם מלא חכמה, המקר אלוה תמלא, לא מלאחם חדתי (צעגרייפען, ערקלארען, אויפשינדיג מאכען) כי המקרא לא ידבר רק מכללת המלוא, אבל פרטי נלמדים אם מומלאים ומסריים, אם מנז"ש וכדומה מ"ג מדות שהתורה נדרשת בהם, והנה הכהנים והלוויים שמהם מלא חורה ככתוב יורו משפטיך ליעקב ותורמת לישראל, כאשר נאספו אל עזרא הסופר להשכיל דברי תורה לדעת אונתה המקרא לפי כוונתו עפ"י התורה שצ"ע, וימלאו כתוב צמורה, כלומר השיגו דעתם וקראו זה הכתוב צמורה מומות סוכה, לדעת אופני הדפנות ופרטי הדינים הנלמדים לסכך, כדי שיוכלו לקיים המלוא כראוי. אחר זמן מלאתי להר"ן צח"י לנסתדיק כ"ח צ"י, שתתם מכות המקרא דמחיי' על פשטי', והדבר פלאי, ועיין ערכין ל"ב צ"י: (טג) כי בסבות הושבתו. הוא ענני הכבוד מפני שחי' והכלים צמוד עקן כדחצי' לא יושם עמוד העקן לפני העם, והוא הסון ע"ד הפשט, כי ליה שידעו הדורות את כל מעשה ה' בגדול אשר עשה עמוס להפליא, ששק אוחס צענני כבודו צבוכה, כענין שנאמר וצח"י על מכות הר לין ועל מקראם עקן יומם ועשן ונה אש להצה לילה כי על כל כבוד חופה וסוכה תהיה ללל יומם ומחר, ומפני שכבר פ' שצעק ה' עליהם יומם, אחר סתם כי צבכות הושבתו, שעשיתי להם ענני כבוד סכות להגן עליהם (דמז"ן), ואף שצענני הכבוד היו לחועלת נפיעתם ללכת יומם וליילה למחותם הדך, אחר הושבתו, להורות על חועליות ענני הכבוד, שהגדיה כל הגמון, והשפיל כל הגזיה, והיה מכה נחשים ועקצים לפניהם,

מכבד ומרנץ לפנייהם (כליתאח במכילתא ר"פ בשלח), כי שרש ישב יורה גם על המנוחה והסקיפה, כמש"ש (שופטים ה') למה ישבת צין המשתחים לשמוע שריקות עדרים, שהוא דרך תליה לנייר את הרועה יושב שוקט וזוטת צין עדרים, ונחנעג בשריקות, ולא ישים לב על כל הנעשה מולה לו, ורואנן שהיה לו תקנה רב ישב לו צניחו לרעות לאנו ונזלי שום לב על המלחמה שיש לישראל בארצו, וכן (זכריה י"ב) וישבה עוד ירושלים, (שם י"ד), וישבה תחתיה, כאשר ישב המלך צניחו (ש"צ ז'), שכולם על המנוחה והסקיפה, ומשרש שוב, נפשי יושבי, ישונו יושבי צללו (והנחמים והחמרים שהתחמסו בעיקר הורחם לצעלי שרשי אוחיות שמים, [אין שירומענדען דעקקען זעטעל] — והמקום שהתחילו בו ענני כבוד לשכון על ישראל הוא סכות, כמש"ש ויסקצו צנ"י מרעמסם סכות, וענ"א ר"ע שם במכילתא אין סכות אלא ענני הכבוד, ובתרגום יצ"ע שם ונטלו צנ"י מן פלוסין לסכות חמן אחתפאור שנצת ענני יקרא, וקריב לימר שטייה כאן לכתוב בסכות מלא ווא"ו, להורות גם על מקום התחלת ענני יקר (כי שם מקום סכות הוא מלא וי"ו, יהושע י"ג כ"ו, ובישלת לג"י י"ו ויעקב נסע סכות קרא שם המקום סכות, הוא מלא וי"ו עש"י המסורה, וענ"א רוח הפייטן ציוס ז' דסכות, רגל גביר אחים וסע פעמים סכות, ומתחמי וסעיר צעדו סכות, צכן חניעיו סעו ראשית סכות, וסנצת חזיו משי עלימו סכות), ולזה הפסיק צעל העומדים להטעים כי בסכות נטעם רביעי, אף שהיה ראוי צמחך כדי לחצרו עם הסנצתי — והמשרשים יאמרו נטעם המקרא הזה, שלטעוריו ציוס חמשה עשר לחודש השנציע שהוא זמן התחלת ימי הגשם והקור ללאת מניח קצע שישצנו צ"ה כל השנה, לשנת בקורה שהיה דירת ארעי תחת חור השמים, הפך מה שעושים אז כל צני אדם, שהמה נאספים מן השדות אל הבתים, כ"ז צא להודיענו שהמזון ממנו ית' עם צנ"י, שכל אחד מהם יכיר שנפשו הרוחנית מעל השמים כבוד, ושם לה דירת קצע, ולא צא למה"ז כ"א להיות לה פה דירת ערלי, להכין לה וכל מאכל אשר יאכל צעולם העליון כאשר חשבו דירתה הקצועה לה, וזהו יתן הישראלי אל לבו לאמר, כל הימים אשר אנכי עומד על הארץ אינני כ"א כהולך דרך, לא אשית לצי אם מעט ואם הרבה אוכל ואשתה פה ממאכלי חענוגי הזמן, אם ישער או יחקר חילי, אם אהנה לבושי שק או מרגדים ארבע עשרי, הלא כל ימי עולם הזה אינני כ"א כאורח נוטה ללון, ודירתי דירת ערלי, יעצור עלי מה, הלא אל משכנות מנצטעים ומנוחות שאנגות אני הולך, ושם צעילם העליון ציתי המיועד לי, שם אדור דודים ואעלם שמהם, וזהו חכלית כל התורה כולה, אשר לתכליתה הולחנו ית' ומתלרים, כמש"ש צהולילך את העם מיוגרים חשבדן וגו', ודומה לזה אמרה תורה על הארץ שלא זמנר לנמיתות ית' גרים ומשפטים אחס עמדי (לקמן כ"ה כ"ג), ועל כוונה זו רומזת ג"כ מלת השמטה והיוצל; ולציאור זה מוכין לשון למען ידעו דלמנר קרא, דלפירושים האחרים היה ראוי לומר למען יזכרו; ואמר הגר"א מה שהקשו למה אכחנו עושים סכות בתשרי כיון שהוא נגד הקץ ענני הכבוד היה ראוי לעשות צניסן, כי צניסן היה תחלת הקץ עננים, אצל גר"א לפי כשעשו את העגל נסתלקו העננים ואז לא חזרו עד שהתחילו לעשות המסכן, ומשה ירד ציוס"כ, ובמחרת יו"כ ויקהל משה וליה על מלאת המסכן, וזה היה צנ"א לתשרי, ובתשרי והעם הציאו צנקר צנקר עוד צ' ימים, הכי י"ג בתשרי, וצנ"ד בתשרי נטלו כל חכם לב ממשה את הזהב צננין ומשקל, וצנ"ו התחילו לעשות, ואז חזרו ענני כבוד, ולכן אנו עושין סכות צנ"י בתשרי; בסכות הושבת, ענני כבוד (רש"י) מת"כ אליבא דר"ע, דלא כר"א דלמנר סכות ממש, ומפני שחלת הושבת מורה על פועל אלהי שהם ענני כבוד, לא על פועל אנושי דל"כ כי בסכות ישנו אבותיהם ונצני ל"י למימר, לכן בחר רש"י צנצני ר"ע (כ"כ הר"א"ס) ובספרי פרשה צהעלותך חשב שנצת ענני כבוד, ד' עננים מארבע רוחותיהן ואחד מלמעלה ואחד מלמטה ואחד מלפניהם, ובתב הרא"ס שם לא ידעתי מה פירוש אחד מלמטה דקאמר שמורה שענן אחד היה להם למטה מרגליהם, ואם הדבר כן מדוע לא נחתה המורה לעשות בקורה אחד מלמעלה ואחד מלמטה וד' מארבע רוחותיה, מאחר שהקורה אינה אלא דוגמת העננים שהיו מקצצים את ישראל מלמעלה ומלמטה ומד' רוחותיהן, ע"כ, ולמאי דקילין וקורה שהיה ללל שרץ להיות מילל חסתי, ובשמהם מרובה מלאתה למטה פסולה, ואינה כשרה אלא כשלמטה ללאת מרובה מחמתה (ע"י טור ס' תרל"א דעת צנ"ע"ע) אם כן הכשר קורה חזרי צלל שלמטה, וספיר הו' דומי' דענני כבוד, וצילקוט ס"פ פקודי, ויכס הענן את אהל מועד, אז אחד מענני כבוד ששימשו את ישראל צמדצב ארבעים שנה אחד צניעים ואחד צמנאלם אחד מלפניהם ואחד מאחריהם ואחד למעלה וזה ענן שכינה צניעים ועמוד ענן נוסע לפנייהם ומשפיל לפנייהם את הגזוה ומצני להם את השפל והורג נחשים ועקדצים וסורף קוליס וצנקנים ומדריכס דרך ישרה, וענן שכינה שורה צאהל, ע"כ, מצוחר צה כי אחד מלמטה שאמר הספרי אינו תחת כפות רגליהם כ"א הענן שהיה צאהל צניעים, וזה נקרא מלמטה נגד הענן שעליהם מלמעלה, הנה נגד זה מה שצניעים נעשה דוגמתו בקיים

צקיום מלות ישיבה בחלל הסוכה שבין הדפנות. וזהו כמיישב גם מה שחמה הכז צעל לדה לדרך שם צנהעלותה. כיון שהיה עין אחד למטה, אם כן למה אמר דשעיר עזים אחד לתפלת היה לכפר על קרב החטא, הלא העין היה תפסיק וליכא למימש כלל מפני קרב החטא (ע"ש פ' נשא). ולמיש דמלמטה דפסרי הוא מה שצנייהם דבילקוט, אין מקום לתמייהתו. ועוד תמה הכז צל"ל שם, על מה שאמר הספרי דעין שלפניהם היה מנמיך את הגזר וכו', ובר"ם הרואה אמר תלמודא לדכון הו' וסגוי קמיהו דישאל דהו' מנמיך טורי' מקיימהו, ע"ש. וכל דמלינו לרבותינו שמייחסים את אשר לדכון גם לעין, שהכתוב ייחס לדכון מלמחמם של ישראל, ככתוב ובנקעו הארון ישולו חיצין וינטו משנאיך, ובספרי ייחסו זה לעין, כדליתא כאן בספרי עמוד העין שהיה עושה מלממה, ע"ש. הכתוב אומר וארון ברית ה' נוסע לפניכם, ובספרי אמרו אחד מהעניים היה נוסע לפניכם. נראה שהארון והעין חרוייהו כחדא אחתהו:

כד (ד) המורה השחורה. על טהרה של מטרם שלא יסמכם צקמים ונזירות (ת"כ), פי' שהנרות יהיו על המטרם עומה ולא ישימו דבר תחת הכז להסמיכם, כי זה יהיה מולץ בין הכז והמטרם, ורש"י שכתב על טהרה של מטרם שמהרה ומדשנה תחלה מן האפר, יראה שהיה לו גירסא אחרת בת"כ: (ז) על המערכת. קמון לכל אחת משתי המערכות, להלכה כאצל שאלו (מנחות ז"ח), שהלכותה היה נתון צדיות שבין סדר לסדר צלל כל מערכת: על פי סמך, כמו וצליז מטה מנשה, וסכות על הארון. וקרא את שתי המערכות בלשון יסיד, נראה לי לפי ששני הסדרים מעבדים זה את זה (כצמחות כ"ז), ושתיהן באחת נחשבו וצאמח מערכת פי' על כל אחת משתי המערכות, קמון לצורה לכל אחת, ע"ש. ועל שתי הקמולים אמר והיתה ללחם, לשון יסיד, כי שני צדיה לצורה מעבדים זה את זה, וכן על י"צ חלות אמר והיתה, ואכלהו, הוא, לשון יסיד, כי מעבדים זה את זה, וכתוב ויאיש הישראלי. בן צעלה דשלוותית מאשה אחרת, דכיון דליתא ההוא מלמחמה עלה, תוב לתפרם מנה צעלה ונטל חיתו אחרת ואוליך להאי, ואקרי איש הישראלי, ואחרת בן הישראלי, ואיש הישראלי אמר מלה מואמי' מנו קטטא ח"ל אצוי הוה דלחקטל צמחא קדישא, מיד ויקב בן האשה הישראלי (מדרשנ"י): (טו) יקלל אלהיו. סתם ולא פירש בגון דלמח חללי, לא ימות על דא, בגין דליוו מלה סתם, דהא לא ידעין מאן הוא אלוהיו מאן דמלא דלי, אי אחד מן השמים, או סד מן כוכבים, או סד מדבדי עולמא, אצל אי אמר השם וקבץ ליה צמחא מות יומת (מדרשנ"י, וכפ"י האלפ"י): (טז) רגום ירגמו בו. צעל אל"י מדיל בין פעל סקל לפעל רגם, שרש סקל הוה על זריקת האבנים גדיחא, מצלי הצמח התולדה היוצאת מן הפעולה ההיא, ולפעמים לא תמושך המיתה מכה הזריקה ההיא, כי כן כתוב ויסקל צאננים את דוד (ש"צ ע"י) והמלך לא מת, ולכן כשנאמר התורה להמית ע"י הסקילה, הוסיפה על הרוב פועל המיתה, בגון וסקלתו צאננים ומת (משנה תורה י"ג), ויסקלוהו צאננים וימות (מ"א כ"א), ורבים עוד, כי בלא זה לא יובן ממנו שימות אם לא שהענין מוכיח עליו שמדבר במיתה, והנה צהית פועל סקל נופל רק על הזריקה, השתמשו בו הכותבים להורות גם על הסרת האצנים, כמו סקלו מאנן (ישעיה ש"ב), כי סוף סוף עיקר הנחת הפועל הזה על הנעת האצנים ממוקם למקום; אמנם שורש רגם יורה על התכלית הנמשך מזריקת האצנים, שהיא המיתה ע"י הפלעים וההכאות צם, לכן אין לזכור אצלו פועל המיתה (ואם תמאנו רק בשני פסוקים אולי הוא לתוספת ביאור), דוק ותשכח, ובהיות עיקר שרש רגם מורה על התולדה הנמשכת מן הזריקה, לכן יצא הפועל גם ביהם שבו, רגום ירגמו בו, וירגמו כל ישראל בו (מ"א י"ב), מה שלא יתכן בפועל סקל, כי מעולם לא תאמר ויסקלו בו, והבן בכתוב צענין עין, כי שם אמר תחלה וירגמו אותו כל ישראל אצן וישרפו אותו באש, כלומר המיתוהו צאננים ואחר כך שרפו גם כל אשר לו, אחר לו, הוסיף ויסקלו אותם צאננים, וכל צהית לא יורה על ההנחה, רק פי' שלתכלית הביזיון זקק גם כן אצנים ועל פגרו ועל אפרו אחר המיתה והשריפה, ואפשר עוד לומר כי בצמיחת הפליעה וצריחת הגוף הצהה ממה הנגימה ידמה שורש רגם לשרש גרם צהק האותיות, כי גם הוא יורה על שצירת העלמות, כמו ועלמותיהם יגרם (צמדר כ"ד), ואת חרש'י תגרמי (יחזקאל כ"ג): (יט) ואיש כי יתן וגו'. פרשה זו קשה מאוד, כי לפי פשוט הדברים נראה צדור, שהחובל בצדור מייצחו התורה עונש בגופו, כאמור כאשר עשה כן יעשה לו שגר תחת שגר וגו', ואמר עוד כאשר יתן מוס בלדם כן יתן צו, ודבר זה יתנגד אל טבע האדם ודעתו, להעניש עונשי גוף בלמה בלדם, וכבר צאח חלינו הקבלה האמתית מפי רבותינו, שלא יענש החובל לעולם עונש הגוף כ"א עונש ממון, לכן יאמרו המפרשים שהתורה לא הזכירה פה רק מה שהיה ראוי לעונש את החובל, ועד"א כאשר עשה כן יעשה לו כן יתן צו, כלומר היה מן הראוי לעונש צממו אלה, ע"י דבדי המפרשים, וזה לא יכיר למחן דרשני האמת, היאך מזכיר התורה העונש שהיה ראוי